

Enligt sändlista

Reviderad
SKÖTSELPLAN
för naturreservatet Stora Karlsö

BESLUT

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m m fastställer Länsstyrelsen bifogade skötselplan, bilaga 1. Den nya skötselplanen ersätter i alla avseenden den tidigare skötselplan som fastställdes av Länsstyrelsen den 3 december 1990 (dnr 231-2002-90).

Länsstyrelsen beslutar vidare, med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken, att ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet inom naturreservatet får tåla

- att skyltar sätts upp som informerar om reservatet och om det tillträdesförbud som under perioden 15 mars-15 augusti gäller inom vissa delar av reservatet,
- att betesdrift med får sker i enlighet med nu beslutad skötselplan. I detta inkluderas uppförande och underhåll av stängsel, stängselöppningar, färister och stättor,
- att röjningar sker i enlighet med skötselplanen,
- att undersökningar utförs av öns växtlighet, djurliv och kulturmiljö.

Förvaltare för naturreservatet Stora Karlsö skall även fortsättningsvis vara Karlsö Jagt- och Djurskyddsförenings AB.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas hos regeringen (se bilaga 8).

Beslut i detta ärende har fattats av t.f. landshövding Anders Granat. I den slutliga handläggningen har medverkat byrådirektören Stellan Hedgren, länsantikvarie Christian Runeby och naturvårdsdirektören Karin Gottlander. Den sistnämnda före-drog ärendet.

Anders Granat

Karin Gottlander

Bilagor

1. Skötselplan
2. Gällande föreskrifter enligt 7 kap 5 och 30 §§ miljöbalken för naturreservatet Stora Karlsö
3. Förteckning över kärlväxter anträffade på Stora Karlsö
4. Förteckning över fåglar observerade på Stora Karlsö
5. Förteckning över häckande rödlistade fågelarter samt anträffade rödlistade ryggradslösa djur, växter och svampar på Stora Karlsö
6. Blankett för daglig registrering av fågelobservationer
7. Blankett för sjöfågelinventering
8. Hur man överklagar

SKÖTSELPLAN

för naturreservatet Stora Karlsö

Beskrivning av naturreservatet

Syftet med naturreservatet

Enligt Länsstyrelsens beslut den 3 december 1990 är syftet med naturreservatet Stora Karlsö ”att skydda och vårda ön med dess geologiska formationer och särpräglade och rika fauna och flora”.

Eftersom naturreservatet Stora Karlsö ingår i EU:s ekologiska nätverk av skyddade områden, Natura 2000 (se nedan), är syftet med reservatet därmed även att detta skall *bidra till att upprätthålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus för de livsmiljöer och de arter som legat till grund för att Stora Karlsö föreslagits till nätverket Natura 2000*. (Vilka naturtyper och arter som avses, framgår av beskrivningen nedan.)

Reservatet omfattar ön Stora Karlsö med omgivande vattenområde i Östersjön intill ett avstånd av 1000 m från öns strandlinje.

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

Föreskrifter

För naturreservatet gäller de föreskrifter enligt 7 kap 5 och 30 §§ miljöbalken som anges i Länsstyrelsens beslut den 3 december 1990 och regeringens beslut den 12 september 2002 (se bilaga 2). Dessa föreskrifter *ändras ej* genom föreliggande beslut.

Natura 2000

Regeringen har den 28 mars 1996 beslutat att naturreservatet Stora Karlsö bör ingå i det europeiska ekologiska nätverket Natura 2000 dels som ett särskilt skyddsområde enligt rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar (det s.k. fågeldirektivet), dels som ett särskilt bevarandeområde enligt rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (det s.k. art- och habitatdirektivet). Det innebär, enligt 7 kap 28 a miljöbalken, att särskilt tillstånd krävs för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i området.

Natura 2000-arter och -naturtyper

Av de *fåglar* som häckar på Stora Karlsö är följande fem arter förtecknade i bilaga 1 till det s.k. *fågeldirektivet* (rådets direktiv 70/409/EEG om bevarande av vilda fåglar, senast ändrat genom direktiv 97/49/EG5): fisktärna, silvertärna, småtärna, höksångare och törnskata.

Av de *naturtyper* som är förtecknade i det s.k. *art- och habitatdirektivets* bilaga 1, förekommer följande 13 typer inom naturreservatet/Natura 2000-området Stora Karlsö (* anger att naturtypen är en s.k. prioriterad naturtyp):

1170 Rev

1220 Perenn vegetation på steniga stränder

1230 Vegetationsklädda havsklippor

5130 Enbuskmarker på hedar eller kalkgräsmarker

6110 Gräsmarker på kalkhällar*

6210 Kalkgräsmarker (viktiga orkidélokaler*)

6270 Artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ*

6280 Nordiskt alvar och prekambrisk kalkhällmarker*

6410 Fuktängar med blåttåtel eller starr

6430 Högörtängar

8210 Klippvegetation på kalkrika bergssluttningar

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

8240 Uppspruckna kalkstenshällmarker*
9180 Lind-lönnskogar i sluttningar och raviner*

Av de *arter* som är förtecknade i *art- och habitatdirektivets* bilaga 2, förekommer tre – avarönn (1 exemplar), gotlandsnunneört och styv kalkmossa – på Stora Karlsö.

Områdets betydelse i övrigt

Stora Karlsö ingår i område av *riksintresse* för såväl naturvården och kulturmiljövården som friluftslivet enligt 3 kap 6 § miljöbalken.

Ön ingår i Naturvårdsverkets *nationella bevarandeplan för odlingslandskapet* (objekt I 8007, Karlsöarna).

Längs öns stränder gäller 100 m *strandskydd* enligt 7 kap 13 och 14 §§ miljöbalken.

Geologi och topografi

Stora Karlsö ligger 6,4 km utanför Gotlands västkust. Ön är till formen närmast rektangulär med de ungefärliga måtten 1,5 x 2 km och har en yta av 246 hektar.

Den domineras av en svagt välvd och delvis ganska kuperad höjdplatå som har formen av en hästsko med öppningen vänd mot nordnordväst. Öns högsta punkt ligger ca 51 m över havet på den centrala delen av Röjsu haid, som utgör hästskons östra skänkel. Platåns västra del, Marmorberget, når som mest drygt 45 m över havet.

Höjdplatån avgränsas mot väster, norr och nordost av nära nog lodräta, 10-30 m höga klintar. Nedanför klintarna bildar ofta stora mängder lossvittrade block och stenar mäktiga rasbranter. I den markerade sänkan mellan Marmorberget och Röjsu haid ligger Norderslätt, som i väster avgränsas av en brant klint, Norderhamnsberget, i öster av Austerberget. Även söder om höjdplatån ligger en strandslätt, Suderslätt.

Liksom Gotland i övrigt är Stora Karlsö uppbyggd av bergarter som härstammar från silurperioden och alltså har en ålder av drygt 400 miljoner år. Ön kan sägas bestå av ett komplex av stora och små fossila korallrev omgivna av lagrad kalksten. Ett lager av ovanligt fossilrik mägersten går i dagen längs öns västra sida. Vanliga fossil i öns berggrund är bl.a.

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

stromatoporoidéer, koraller, sjölimjor (se foto nedan), mossdjur, armfotingar och snäckor.

När inlandsisen drog sig tillbaka efter den senaste istiden låg Stora Karlsö till en början helt under vatten, och alla delar av ön har alltså svallats av vågor, vågor som delvis har svept bort inlandsisens avlagringar. Högre liggande partier som Marmorberget och Röjsu haid har därvid blivit nästan helt kalspolade. Dessa hållmarker är starkt påverkade av karstvittring och ofta genomskurna av djupa sprickor (se foto ovan).

På nivåer under 30 m över havet täcks berggrunden till stor del av strandgrus och klapper som har avsatts i markanta vallar, vilka på Norder- och Suderslätt uppträder i långa serier. Vid Vinglu finns en märklig typ av klapperstensfält, där klappern består av stora kalkstensplattor. Havet har också i öns klintar gröpt ut ett 30-tal grottor, av vilka några är mer än 20 m djupa. Frammejslade av havet är också de raukar som finns vid Svarthällar och innanför Brygge.

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

Växtlighet

Stora delar delen av Stora Karlsö upptas av öppna alvarmarker och torrängar med en vegetation som domineras av olika arter lavar av släktet *Cladonia*, mossor som kalkbackmossa, kvastmossa, cypressfläta och kransmossa samt kärlväxter som fårsvingel, ängshavre, knippfryle, vår- och alvararv, backglim, fältsippa, knölsmörlomma, lundtrav, nagelört, stor kustruta, gul och vit fetknopp, mandelblomma, brudbröd, backsmultron, getväppling, käringtand, humlelusern, solvända, gullviva, tulkört, färg-, vit och gulmåra, baktimjan, kungsmynna, axveronika, bergskrabba, fältvädd, fältmalört, slätterfibbla, gullris, liten sandlilja samt orkidéerna Adam och Eva och Sankt Pers nycklar.

Till de för landet ovanligare växter som förekommer på de öppna torrmarkerna hör våradonis, hylsnejlika, toppjungfrulin, alvarveronika, stenmalört och gullborste.

Trots de senaste årens omfattande röjningar (se nedan) finns fortfarande områden med täta buskage av främst en, rosor, slån och vejsel.

Rasbranterna i Hien, nedanför Norderhamnsberget, längs sträckan Stora Förvar-Kupro, vid Älmar och nordost om Stornasar är bevuxna med tät lövskog. Dominerande trädslag är ask, alm/lundalm, lönn (troligen inplanterad) och olika *Sorbus*-arter. Inventeringar under senare år har visat att öns lövträd hyser en rik lavflora med flera sällsynta arter.

En förteckning över samtliga kärlväxter som påträffats på ön återfinns i bilaga 3.

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

Djurliv**Däggdjur**

Av landlevande däggdjur finns på Stora Karlsö endast skogshare (inplanterad) och några få arter fladdermöss, av vilka den nordiska fladdermusen är den i särklass talrikaste.

Fåglar

Ett drygt 50-tal fågelarter häckar på Stora Karlsö. Till de talrikaste häckfåglarna på ön hör sillgrissla (ca 8 000 par), tordmule (ca 4 500 par), ejder (ca 1 200 par), svärta (ca 175 par), gråtrut (ca 800 par), silltrut (ca 600 par), skogsduva (ca 50 par) och hussvala (ca 150 par).

Andra vanliga häckfåglar är småskrake, fiskmå, silvertärna, sånglärka, stenskvätta, lövsångare, stare och bofink.

Bland övriga häckfågelarter kan nämnas höksångare och rosenfink, som båda häckar med 10-15 par.

Vår och höst rastar stora mängder flyttande småfåglar på Stora Karlsö, och totalt har drygt 250 fågelarter anträffats på eller vid ön (se bilaga 4).

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

Rödlistade arter

Minst 76 rödlistade djur-, växt- och svamparter förekommer på Stora Karlsö (se bilaga 5). Av dessa har åtta arter förts till kategorin *EN, Starkt hotad*. Bland fåglarna gäller detta silltrut (rasen *L. f. fuscus*), bland insekterna fjärilen hålträdsvampmal och bland växterna blå sminkrot, sammetsbockrot, mörk lundlav, grå jordlav, röd guldsquivlav och skriftskärelav.

Bete

Stora Karlsö har betats av får mer eller mindre kontinuerligt ända sedan tidig bronsålder fram till slutet av 1800-talet.

På den karta som lantmätaren Joh. Fineman ritade över Stora Karlsö 1725 skriver Fineman bl.a. att ”Store Carlsöö, är en hollma 9/16 mijl ifrån Landet westsydwest ifrån Cronwall och Eista sockn belägen, till grunden af grof marmor bestående, med skiön gräswall bewäxt så att hon i medelmåttig årswext kan marcken föda 70 à 80 hestar öfr sommaren och ändock några hundrade fåhr om vinteren” (se kopia av kartan nedan).

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

Som ett resultat av det tidvis intensiva betet omvandlades Stora Karlsö successivt till en öppen alvarmark nästan helt utan träd och buskar. I reseberättelsen från sitt besök på Stora Karlsö sommaren 1741 skriver Linné att "Fåren gingo hela dagarna uppå detta torra fält och på denna skarpna flisa, utur vilken fårgräset växte mycket glest och där eljest var så magert, att man snart skolat trott det själve fjällmössen här kunnat dött av hunger. ... Likväl blevo fåren här smällfeta".

På de tidigaste fotografierna från ön, tagna vid slutet av 1800-talet, framträder den som karg och kalbetad. De enda kvarvarande träden är "Linnés ask" i röset uppe på Röjsu haid, fyra almar vid Älmar på öns sydsida samt två numera försvunna hagtornsträd i närheten av myren.

Hösten 1887 avhystes dock fåren från Stora Karlsö av den nye ägaren, Karlsö Jagt- och Djurskyddsförenings AB, och ön började så sakteliga att växa igen. Under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet lät dessutom Willy Wöhler, initiativtagare till bildandet av Karlsö Jagt- och Djurskydds-förenings AB (Karlsöklubben), så in och plantera ett stort antal träd och buskar på olika platser på ön, en verksamhet som pågick fram till 1932.

Av tillgängliga fotografier att döma tycks dock igenväxningen – "hjälp-planteringarna" till trots – ha gått förhållandevis långsamt under den första hälften av 1900-talet. Visserligen intog såväl enen som den inplanterade vejksele och tallen allt större områden, samtidigt som lövskogen i ras-branterna växte sig allt högre och tätare. Men ännu under 1960-talet dominerades ön av öppna hållmarker och alvartorrängar.

Under 1970- och 1980-talet tog dock igenväxningen rejäl fart, och i slutet av 1980-talet täcktes delar av ön av nära nog ogenomträngliga snår av en och vejksele. Vid det laget började dessutom lövskogen i Hiens, Norderhamnsbergets och Hasslis rasbranter att mer påtagligt dölja klintarna.

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

Även gräs- och örtvegetationen hade vid det laget förändrats avsevärt jämfört med hur den tedde sig 100 år tidigare. Beteskänsliga arter som knylhavre, liten sandlilja, fältmalört, stor kustruta och gullris hade ökat starkt, medan betesgynnade arter som tulkört, kattfot, fältsippa och kungsmymta hade minskat. Även orkidéer som Adam och Eva och S:t Pers nycklar, som till en början gynnades av att betet upphörde, hade under de senaste årtiondena börjat att gå tillbaka, till stor del troligen beroende på att deras frön fått allt svårare att gro och ett allt högre och tätare växttäckte, och att det därför inte skedde något nytillskott av unga plantor samt att den högväxande ört- och gräsvegetationen allt mer skuggade ihjäl orkidéernas lågt sittande blad.

Vid det laget övertygades allt fler att det började bli hög tid att göra något åt den accelererande igenväxningen, och under slutet av 1980-talet började diskussioner att föras mellan Karlsö Jagt- och Djurskyddsförenings AB, Länsstyrelsen i Gotlands län och Naturvårdsverket om huruvida man åter borde börja beta ön med får. I den skötselplan som antogs av Länsstyrelsen i december 1990 var dock skötseln fortfarande inriktad på att i princip låta öns vegetation utveckla sig fritt. Rövningar och andra vegetationsvårdande insatser skulle endast göras inom några få områden och då främst för att synliggöra vissa objekt av speciellt geologiskt eller kulturhistoriskt intresse.

I augusti 1994 kom dock Karlsöbolaget och Länsstyrelsen överens om att genomföra ett treårigt försök som skulle omfatta dels rövningar (höstarna 1994-96) på Suderslätt samt öster och söder om Tallar, dels bete med får inom ett ca 25 hektar stort område på Suderslätt.

Stängslingen på Suderslätt genomfördes under hösten 1994, och den 26 maj 1995 landsattes så 38 tackor med lamm vid Suderhamn. Efter ett 108 år långt uppehåll betade får åter på Stora Karlsö!

Eftersom erfarenheterna av den treåriga försöksperioden av såväl Karlsöklubben som Länsstyrelsen bedömdes som genomgående positiva, kom betet att fortsätta även efter 1997, och från och med sommaren 1999 utvidgades betesområdet till att omfatta även Röjsu haid, Svarthällar och den södra delen av Norderslätt. På denna östra del av ön har fåren dock inte släppts ut förrän i slutet av juni, efter det att Adam och Eva och S:t Pers nycklar har blommat över.

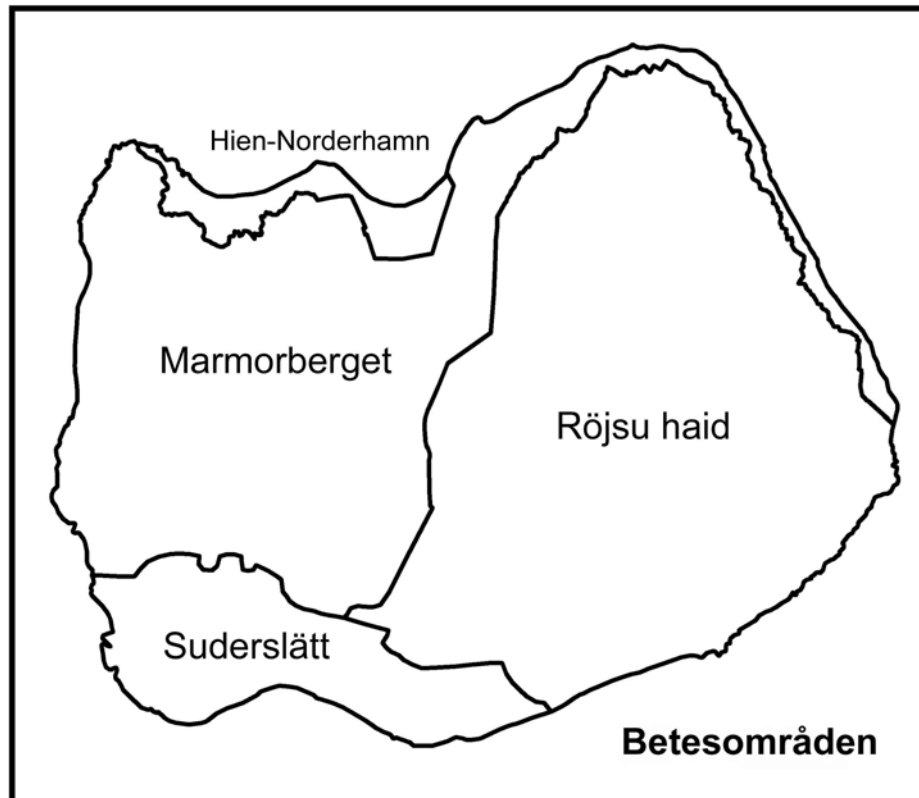
Sedan 2001 har betesdjuren under sensommaren/hösten fått tillträde även till övriga delar av ön.

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

Sedan hösten 2002 är ön genom stängsel indelad i *fyra betesområden/ betesfällor*: Röjsu haid (119 hektar), Marmorberget (92 hektar), Suderslätt (26 hektar) och Hien-Norderhamn (7 hektar) (se kartan nedan).

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

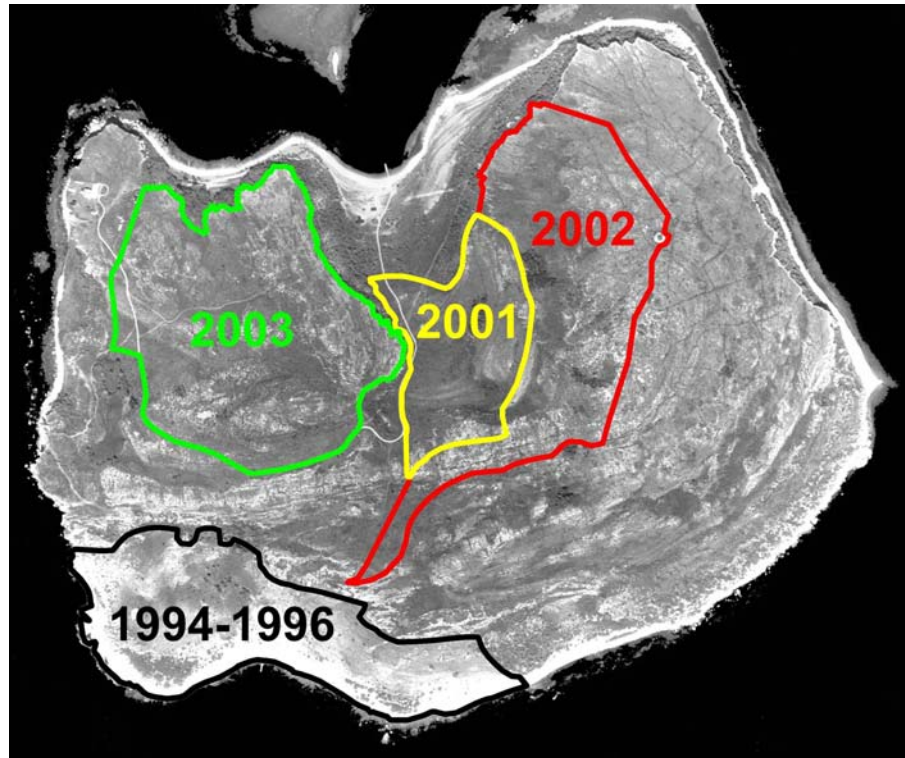
Under åren 1995-1998, då fåren bara fick beta Suderslätt, uppgick antalet betesdjur till ca 40 vuxna får. I takt med att betesområdet därefter har utvidgats, har även antalet betesdjur ökat (se tabellen nedan).

År	Betes-period	Betesområde	Antal betande tackor
1995	26.5-4.10	Suderslätt	38
1996	3.6-21.10	Suderslätt	40
1997	27.5-9.10	Suderslätt	40
1998	26.5-9.10	Suderslätt	40
1999	30.5-20.10	Suderslätt + (från ca 1 juli) Röjsu hajd	149
2000	6.6-6.10	Suderslätt + (från ca 1 juli) Röjsu hajd	165
2001	31.5-16.10	Suderslätt + (från ca 1 juli) Röjsu hajd. Från 29.8 bete på hela ön.	167
2002	1.6-16.10	Suderslätt + (från ca 1 juli) Röjsu hajd. Från slutet av augusti bete på hela ön.	190
2003	28.5-17.10	Suderslätt + (från ca 1 juli) Röjsu hajd. Från slutet av september bete på hela ön.	198

Fårägare har under hela tiden sedan 1995 varit Dan och Annette Bonnevier, Nygårds, Buttle.

Under åren 2001-2004 genomförs omfattande röjningar på ön. Röjningarna sker inom ramen för projektet ”Restaurering av alvarmarker på Stora Karlsö” och med ekonomiskt stöd (50%) från EU:s fond *Life Natur*. Totalkostnaden för projektet har beräknats till 527 400 Euro. Under 2001 och 2002 har röjningar skett på Norderslätt och Röjsu haid, och under 2003 har röjningen koncentrerats till Marmorberget (se karta nedan). Under 2004 planeras resterande delar av öns alvarmarker att röjas.

Jakt

Karlsö Jagt- och Djurskyddsförenings AB anordnar de flesta år en endagsjakt på skogshare. Jakten har tidigare skett i anslutning till bolagsstämman i mitten av augusti men har under senare år förlagts till hösten (september-oktober).

Människans verksamhet på Stora Karlsö

Stora Karlsö har en rik kulturhistoria som lämnat många avtryck på ön i form av fornlämningar (se karta nedan) och kulturhistoriskt spännande lämningar. Människor anlände till ön för ca 9000 år sedan och har sedan dess präglat området genom jakt på fågel och säl, fiske, hållande av husdjur och besöksverksamhet.

De äldsta daterade fynden av människa har gjorts i grottan Stora Förvar. Fynden är bland de äldsta som gjorts på Gotland och tillhör mesolitikum (7000 f. Kr–4200 f. Kr). Grottans mäktiga kulturlager grävdes ut under åren 1888-1893 – som djupast var kulturlagren 4,5 m! I bottenlagren gjordes fynd av människoben från fem individer, bl.a. en vuxen kvinna och ett

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

spädbarn. Troligen hade de gravsatts i grottan. Säsongsvis vistades man på Stora Karlsö för att jaga gråsäl och för att fiska. Från denna tidigaste period har man påträffat mängder av sälben och spår av härdar i Stora Förvar. En teori är att grottan användes som slaktbod.

Nästa tjocka kulturlager i grottan är från neolitikum (gropkeramisk tid, 3200 f. Kr.–2600 f. Kr). I grottan hittades keramik, ben från husdjur och ben från grönländssäl och vikare. Fynden av harpuner och metkrokar kan knytas till säljakt och torskfiske. Lösfynd i form flintavslag har också hittats utanför grottan, bl.a. i närheten av myren.

En av de mest påtagliga kulturhistoriska lämningarna härrör från bronsåldern (1800 f. Kr – 500 f. Kr): den betespräglade magra marken som börjar formas då människorna tog med sina får ut till ön. Från bronsålder är också de stora gravrösen av sten bl.a. ett på Röjsu hajd och ett på Suderslätt.

Flera arkeologiska fynd pekar på att människor från Mälardalsområdet handlade med och/eller vistades på Stora Karlsö under järnåldern. Ett stort antal gravar härrör från denna tid. I Norderhamns- och Suderhamnsområdet finns ca 70 anläggningar. Majoriteten består av stensättningar från 200-550 e. Kr. (romersk järnålder och folkvandringstid). Två gravar på Norderslätt avviker från de övriga genom sin rektangulära form. Gravformen är ovanlig på Gotland men desto vanligare i Mälardalen. Det finns också ett antal långsträckta svackor i samma områden. Svackorna är upp till 20 m långa och har tolkats som båtlänningar i en vikingatida hamnanläggning. Teorier finns om en handelsplats på Stora Karlsö och fynd av en våg med bronsvikter, ett romerskt silvermynt och en betalring av guld styrker antagandet. Gjutformar till dräktspännen hittades strax utanför Stora Förvar. Dräktspännena fäste den vikingatida kvinnans hängselklänning. En gotländsk kvinna bar tre spännen; två djurhuvudformade och ett dosformigt. En kvinna från Mälardalen bar två ovala spännen. Gjutformarna visar att man gjutit både dosformiga gotländska spännen och vackert mönstrade ovala spännen på Stora Karlsö.

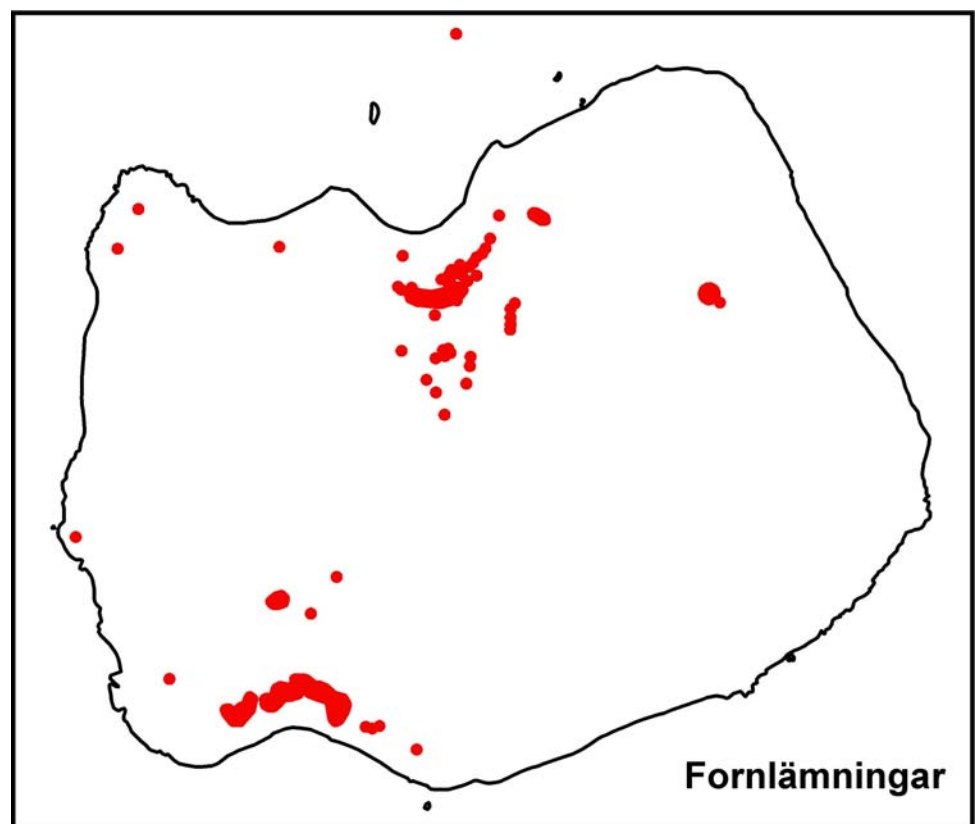
Under medeltiden bröts kalksten både på den södra och den norra delen av ön. Den rödaktiga kalkstenen kallas karlsömarmor och var mycket eftertraktad att ha till byggnadsdetaljer i de gotländska kyrkorna. Stenen exporterades också. De medeltida stenbrotten är väl bevarade, och ett flertal stenar med brytspår och huggna detaljer finns kvar på framförallt Suderslätt. Det finns också en medeltida begravningsplats.

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

Under 1800-talet gick strömmingen till, och ett av Gotlands största fiske-lägen med ca 70 fiskebodar låg i Norderhamn. (Se bilden av Norderhamn på nästa sida. Bilden är gjord efter en teckning av A. T. Gellerstedt 1867.) Det finns gott om lämningar från fiske och jakt bevarade runt om på ön i form av sjömärken och uppbyggda skydd av sten för sjöfågeljakt. På två platser finns bevarade fållor av sten för infångning och hantering av de halvvida fåren. Kulturhistoriskt intressanta är även de källor, varav flertalet stensatta, som håller sötvatten och som gjort det möjligt för människor att vara längre perioder på Stora Karlsö. Det finns två minnesmärken – ett av sten från 1700-talet och ett av brons från 1920-talet. Flera av grottorna har namngivits och en del innehåller djupa kulturlager.

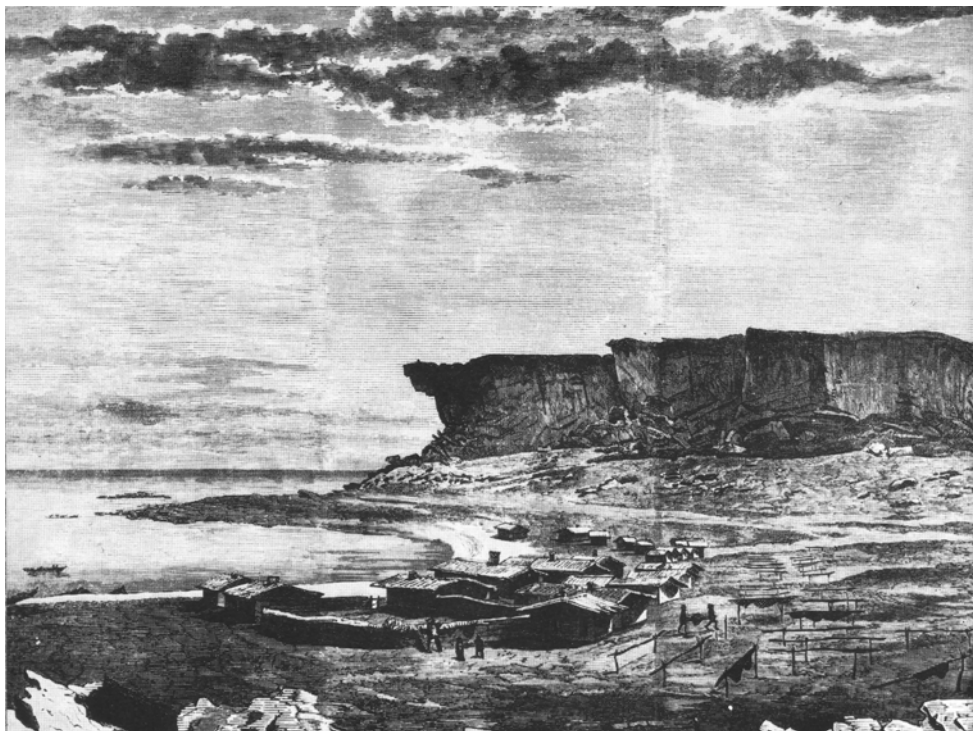
Både i Norderhamn och i Suderhamn finns ett antal synliga ”svackor”. De är ca 1 m djupa och upp till 20 m långa och ligger i rader bredvid varandra. De har tolkats dels som båtgravar, dels som båtlämningar. Eftersom de ligger på en höjd som motsvarar dåtidens strandlinje, har det senare alternativet bedömts som det troligaste.

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

Byggnader och anläggningar

På ön finns närmare ett 30-tal byggnader och anläggningar. Huvuddelen av dessa ägs av Karlsö Jagt- och Djurskyddsförenings AB. Fyrbyggnaden ägs dock av Sjöfartverket, medan de byggnader som står runt fyren (f.d. Fyrmästarbostaden, f.d. Fyrbiträdesbostaden, ett f.d. maskinhus som nu används som konferensrum, en bodlänga och ett garage) samt båhuset i Norderhamn och ett förrådsskjul på Suderslätt ägs av Naturvårdsverket. Naturvårdsverkets byggnader vid fyren är dock uthyrda till Karlsöbolaget (nuvarande hyresavtal, som bl.a. omfattar skyldighet för Karlsöbolaget att underhålla byggnaderna enligt en underhållsplan, löper t.o.m. den 31 december 2011) och används i turistverksamheten. I gengäld disponerar Länsstyrelsen den östra sjöboden ("Nordströms bod") i Hien under samma period. I Norderhamn finns en privatägd strandbod.

Fyren på Stora Karlsö byggdes 1887 och utgör numera statligt byggnadsminne (tillsammans med omkringliggande byggnader). Till fyrplatsfastigheten hör en fyrträdgård, som ligger ca 400 m söder om Fyren.

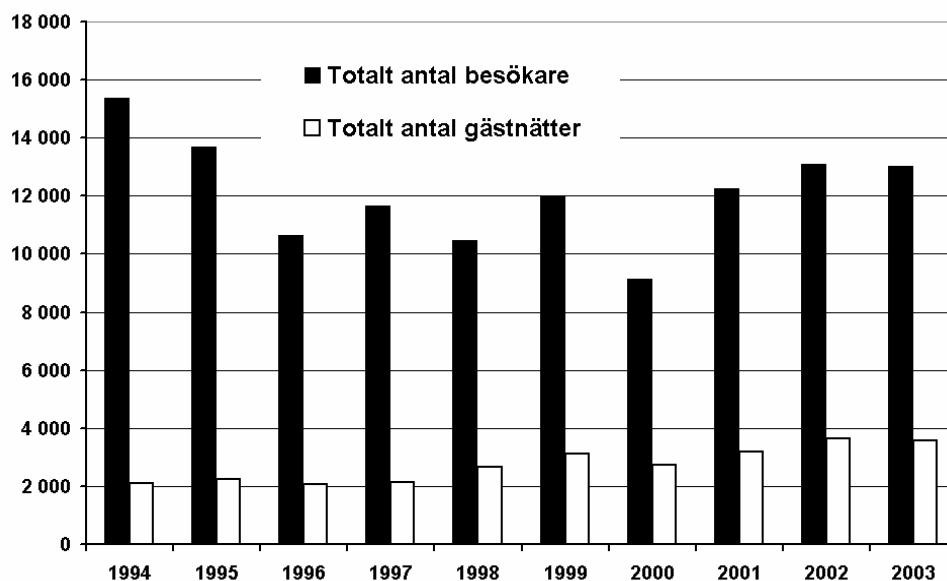
16.4.2004

Dnr 511-6026-03

Turism

Under tiden 1 maj-mitten av september finns det möjlighet att ta sig ut till Stora Karlsö med den ordinarie turbåten M/S Stora Karlsö, som kan ta 120 passagerare. Båtfärden ut till Stora Karlsö tar ca 30 minuter. Under högsäsongen – mitten av maj-mitten av augusti – går båten normalt två turer per dag. Under senare år har i genomsnitt ca 13 000 personer per år besökt ön (se diagrammet nedan).

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

Besökare har även möjlighet att övernatta på ön. Enligt föreskrifterna för reservatet är det förbjudet att upplåta byggnad, rum eller annat utrymme till övernattande turister utan tillstånd av Länsstyrelsen. Sedan 1998 har Karlsö Jagt- och Djurskyddsförenings AB haft Länsstyrelsens tillstånd att låta totalt 50 personer övernatta i de byggnader som disponeras av bolaget eller i egen båt i Norderhamn. Sedan 1993 har denna övernattningsverksamhet delvis skett som vandrarhem i samarbete med Svenska Turistföreningen.

Strömmen av besökare till Stora Karlsö under turistsäsongen är sedan 1930-talet starkt kanaliserad genom att dagsbesökare normalt inte tillåts att ströva omkring på ön på egen hand utan hänvisas till de guidade rundvandringarna (se nedan). Före och efter rundvandringarna får dagsbesökarna bara uppehålla sig i Norderhamnsområdet. (Att det är möjligt att begränsa dagsbesökarnas rörelsefrihet på ön har sin formella grund i att det under tiden 15/3-30/8 fordras tillstånd enligt 7 kap 30 § miljöbalken att stiga iland på Stora Karlsö. *Detta tillståndskrav gäller även de besökare som kommer med ordinarie turboat!* Tillstånd meddelas av tillsynsmannen, som därvid har möjlighet att förena tillståndet med vissa villkor, t.ex. att den som erhåller tillstånd endast får vandra runt på ön tillsammans med en guide.)

De besökare som övernattar på ön, och som därmed kan få en mer fullständig information om ön och dess naturvärden, får i princip röra sig fritt på ön utanför de områden som omfattas av tillträdesförbud 15/3-15/8.

Det nuvarande systemet med differentierad rörelsefrihet för olika kategorier av besökare är sedan länge väl inarbetat och fungerar i stort sett tillfredsställande. Det förekommer dock inte så sällan att de guidade gruppernas naturupplevelse störs av uppdykande övernattare. Under den del av dagen som dagsbesökarna uppehåller sig på Stora Karlsö, bör därför även övernattande gäster antingen hålla sig på guidestigen eller utom synhåll för de guidade grupperna när de är ute på ön.

Information

Skyltar som informerar om naturreservatet Stora Karlsö, dess natur- och kulturvärden och de föreskrifter som gäller för allmänheten finns uppsatta vid Norderhamn, Suderhamn och i Hien. Skyltar finns även uppsatta i flera hamnar längs kusten innanför Karlsöarna. En ny, modernare skylt i A0-storlek tas fram till säsongen 2004.

Vid Norderhamn har Karlsö Jagt- och Djurskyddsförenings AB ett museum med utställningar om öns geologi, vegetation, fågelliv, kulturhistoria m.m.

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

Besökare som kommer till Stora Karlsö med ordinarie turboat har möjlighet att följa med på en guidad rundtur på den västra delen av ön. Rundvandringen följer en ca 3 km lång slinga och tar 2-3 timmar.

Tillsyn

Sedan 1990 har Länsstyrelsen haft avtal med Karlsö Jagt- och Djurskyddsförening AB, som mot ersättning åtagit sig att genom en av bolaget anställd tillsynsman svara för naturvårdstillsynen av ön under perioden 1 april-30 september.

Förutom att sköta tillsynen skall tillsynsmannen även svara för viss information till dem som besöker ön samt utföra inventeringar av sjöfågel, karlsösallat och hjärtstilla.

Tillsynsmannen förordnas av Länsstyrelsen för att kunna meddela de tillstånd som anges i reservatsföreskrifterna (tillstånd enligt 7 kap 30 § miljöbalken att stiga iland på Stora Karlsö, landstiga på annan plats än Norderhamn, förtöja/ankra fartyg i Norderhamn och meddela ordinarie turboat tillstånd att angöra Suderhamn). Nu gällande avtal om tillsynen omfattar perioden 1 april 2002-30 september 2006.

Riktlinjer

för den fortsatta skötseln av naturreservatet

Övergripande mål

Det övergripande målet för skötseln av naturreservatet Stora Karlsö är att skapa förutsättningar för upprätthållande och/eller återställande av en gynnsam bevarandestatus för de livsmiljöer och de arter som legat till grund för att Stora Karlsö föreslagits till det europeiska ekologiska nätverket Natura 2000.

En livsmiljös bevarandestatus anses gynnsam när (1) dess naturliga eller hävdbevingade utbredningsområde och de ytor den täcker inom detta område är stabilt eller ökande, (2) den särskilda struktur och de särskilda funktioner som är nödvändiga för att den skall kunna bibehållas på lång sikt finns och sannolikt kommer att finnas under en överskådlig framtid, och (3) bevarandestatusen hos dess typiska arter är gynnsam.

En arts bevarandestatus anses gynnsam när (1) uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö, (2) artens naturliga eller hävdbevingade utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, och (3) det finns eller sannolikt kommer att fortsätta att finnas en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer skall bibehållas på lång sikt.

Den viktigaste ingrediensen i skötseln av Stora Karlsö skall vara ett **anpassat bete** med få kompletterat med viss **underhållsröjning**. Röjningar eller andra skötselåtgärder får dock i inga fall leda till att bevarandestatusen hos områdets Natura 2000-arter eller -livsmiljöer påverkas negativt.

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

Skötselåtgärder

Bete

Flertalet av de naturtyper och arter som finns på Stora Karlsö antingen gynnas av bete med får eller påverkas i varje fall inte negativt av bete. Några arter är dock beteskänsliga. Det gäller t.ex. vissa lavar och mossor, vissa kärlväxter (bl.a. liten sandlilja, gullris, stor kustruta, karlsösallat och samtliga arter orkidéer) samt en del fåglar, främst sådana arter som häckar i busksnår (t.ex. de två Natura 2000-arterna höksångare och törnskata) och högt gräs. Även många arter fjärilar föredrar en viss grad av igenväxning.

Erfarenheterna från de senaste åren tyder på att ett bete med ca 200 tackor (+ lamm) från slutet av maj till mitten av oktober ger ett tillräckligt betetryck för att dels gräs- och örtvegetationen vid betesperiodens slut skall vara väl avbetad, dels hålla borta uppväxande stubbskott och lövsly. Eftersom ön numera är indelad i fyra betesfällor (se ovan) finns det dessutom möjlighet att under en del av en betessäsong koncentrera betet till någon eller ett par av dessa fällor för att uppnå önskad beteseffekt.

Normalt skall fåren vid säsongens början i slutet av maj och första halvan av juni enbart beta på Suderslätt, detta för att förhindra att de betar av de stora mängder tidigblommade orkidéer (Adam och Eva, Sankt Pers nycklar och krutbrännare) som växer främst på öns östra del (Röjsu haid-fällan).

Först efter det att dessa orkidéarter blommat över – i mitten eller slutet av juni – skall fåren få tillgång till Marmorbergs-fällan och/eller Röjsu haid-fällan. (Under de första åren efter den pågående röjningen bör fåren först släppas ut i Marmorbergs-fällan, detta för att hålla nere förväntade uppslag av rotskott.)

Norderhamns-Hien-fällan bör betas först efter turistsäsongens slut, i senare hälften av september och i oktober. Senast den 31 oktober bör fåren tas iland.

Länstyrelsen skall, liksom sedan 1995, svara för alla båttransporter av får mellan ön och Gotland.

För att minska risken för att beståndet av karlsösallat påverkas alltför negativt av fårbetet, bör de försök med frösådd och omflyttning av unga plantor som skett sedan 2001 för att införa arten i Hien fortsätta.

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

Fortsatta röjningar

Även efter det att Life-projektet har avslutats vid utgången av 2004 kommer det med största sannolikhet vara nödvändigt att företa vissa röjningar på ön, eftersom fåren inte kommer att kunna klara av att hålla borta all slags igenväxningsvegetation.

Dessa röjningar skall därvid begränsas till:

- **Underhållsröjning** av de områden som röjts under åren 1994-2004 för att ta bort uppväxande fröplantor av *en*, eventuellt också *vejksel*. ”Bort-röjning” av småplantor av *en* kan med fördel göras med hjälp av rygg-buren gasolbrännare (se foto nedan). Arbetet utförs av Länsstyrelsen.

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

- Borttagande av eventuellt kvarstående exemplar av *tysklönn* och *fröplantor av tuja*. Utförs av Länsstyrelsen.
- Røjningar *i omedelbar anslutning till byggnader* för att förhindra att dessa på sikt skadas. I dessa røjningar inbegrips även borttagande av enstaka träd eller trädgrenar som skuggar eller hotar att skada byggnader. Utförs av förvaltaren.
- Røjningar av uppväxande lövsly/stubbskott
  - *framför mynningen till grottan Stora Förvar,*
  - *vid Hässelby läde,*
  - *på klapperstensstranden i Hien,*
  - *nedanför minnesmärket över Willy Wöhler i Hien* och
  - *framför grottan Svartsprang i Hien.*Utförs av förvaltaren. (Observera att den avarönn – öns enda – som står omedelbart norr om Hässelby läde inte får skadas.)
- Røjningar *i direkt anslutning till fasta fornlämningar*. Røjningarna skall ske i enlighet med en fornvårdsplan som Länsstyrelsen skall upprätta snarast möjligt. Røjningarna utförs av Länsstyrelsen.

Generellt gäller att *inga røjningar får ske i eller i närheten av kända revir för Natura 2000-arterna höksångare och törnskata*.

För att fågellivet inte skall störas, *får røjning endast ske under perioden 15 augusti-15 mars*. För samtliga røjningar gäller att allt røjningsavfall som ej kan användas till brännved, skall samlas ihop och eldas upp.

Turism och information

Under förutsättning att strömmen av besökare till Stora Karlsö även fortsättningsvis kanaliseras på det sätt som hittills skett, d.v.s. med en differentierad rörelsefrihet för dagsbesökare (som alltså hänvisas till att följa med på de guidade rundturerna) och de övernattande besökarna, utgör det nuvarande besökstrycket på 10 000-15 000 besökare per år inte något mer påtagligt hot mot öns natur- och kulturvärden. Antal personer som samtidigt övernattar på ön skall dock ej överstiga 50, eftersom detta dels skulle leda till ökade störningar av öns fågelliv, dels minska kvalitén i upplevelsen för samtliga övernattare.

På sikt bör informationsbroschyrer om öns växter, fåglar och kulturmiljö tas fram.

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

Framkomlighet

På åtminstone ett par avsnitt av den stig som nyttjas av de guidade turistgrupperna – ovanför Nya Fyrtrappan och i den s.k. Dödskurvan – bör framkomligheten förbättras genom att ”trappsteg” i trä fälls in i de aktuella sluttningarna.

Tillsyn

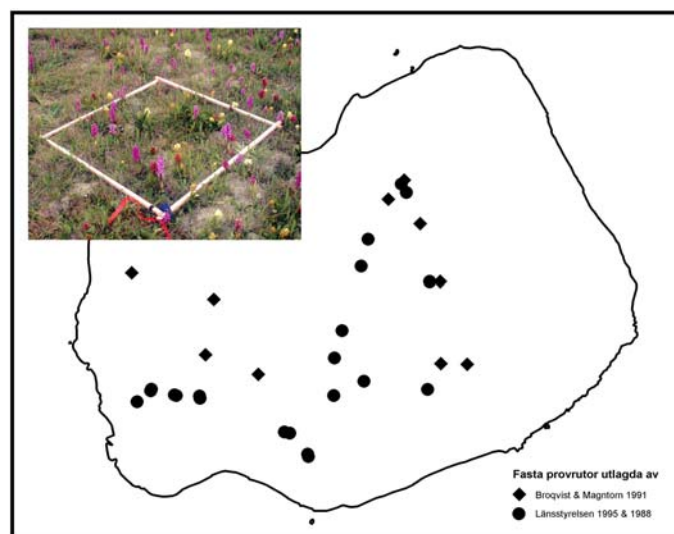
Även fortsättningsvis skall den huvudsakliga tillsynen under perioden 1 april-30 september ske genom en av förvaltaren anställd och av Länsstyrelsen förordnad tillsynsman. Nytt avtal om detta bör tecknas med Karlsö Jagt- och Djurskyddsförening när det nuvarande avtalet löper ut 2006.

Uppföljning

Växtligheten

Liksom tidigare skall tillsynsmannen varje sommar räkna antalet blommande individer av *karlsösallat* och *hjärtstilla*. Redovisning skall ske genom angivande av antal exemplar på olika platser på ön.

Under åren 1991, 1995 och 1998 har sammanlagt 70 *fasta provrutor* lagts ut på ön med avsikt att erhålla ett underlag för att kunna följa de vegetationsförändringar som kan förväntas som en följd av det återinförda fårbetet (se karta nedan). Dessa provrutor bör återinventeras var tionde år. Dessa inventeringar utförs av Länsstyrelsen.

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

Fågellivet

Tillsynsmannen skall dagligen notera vilka fåglar – art och antal – som observerats på ön. Noteringar skall göras på därför avsedd blankett (bilaga 6).

Vidare skall tillsynsmannen under tiden 1 april-31 augusti regelbundet **räkna antalet sjöfåglar** på vattnet runt ön. Inventeringar skall utföras varannan vecka enligt anvisningar på bifogad blankett, bilaga 7.

En **totalinventering av öns häckfågel fauna** bör utföras vart tionde år. Denna inventering skall utföras av Länsstyrelsen.

Den 26 juli 2003 genomfördes en **flygfotografering** från låg höjd (snedbilder) av Stora Karlsö (se exempel nedan). Denna flygfotografering bör upprepas efter det att rönjningarna inom Life-projektet är avslutade, d.v.s. sommaren 2005. Därefter bör en motsvarande flygfotografering utföras vart tionde år.

Kulturhistoriskt handlingsprogram

För att bredda kunskapen om Stora Karlsös historia bör ett **kulturhistoriskt handlingsprogram** tas fram.

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

Källor

- Ahlén, I. & Tjernberg, M. (red.) 1996. Rödlistade ryggradsdjur i Sverige – Artfakta. ArtDatabanken, SLU.
- Arén, L. m.fl. 1978. Grottorna på Stora Karlsö. – Svenska grottor nr 1, Sveriges Speleologförbund.
- Aronsson, M. (red.) 1999. Rödlistade kärlväxter i Sverige. Artfakta. Vol. 1 & 2. – ArtDatabanken.
- ArtDatabanken. 2003. Utdrag ur ArtDatabankens databas över förekomst av rödlistade arter.
- Berg, H. 1992. Alvarängar på Stora Karlsö. – Meddelanden från Växtbiologiska institutionen 1991:1, Uppsala universitet.
- Broqvist, K. & Magntorn, K. 1989. Inventering av träd- och buskvegetationen på Stora Karlsö. – Länsstyrelsen i Gotland län.
- Broqvist, K. & Magntorn, O. 1991. Inventering av vegetationen inom fasta provrutur på Stora Karlsö. – Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Cederberg, B. & Löfroth, M. (red.) 2000. Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000. – ArtDatabanken.
- Christiansen, A. m.fl. 1980. Stora Karlsö 1880-1980. – Press´ förlag.
- Danielsson, I. 1983. Harbetningens inverkan på flora och vegetation. En naturinventering av inhägnaderna på Stora Karlsö. – Skogshögskolan i Umeå.
- Cederberg, B. & Löfroth, M. (red.) 2000. Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000. – ArtDatabanken.
- Ekeland, K. (red.) 1997. Sveriges finaste odlingslandskap. Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Etapp 1. – Naturvårdsverket.
- Ekstam, U. m.fl. 1984. Ölands och Gotlands växtvärld. – Natur och Kultur.
- Ekstam, U. & Forshed, N. 1992. Om hävdens upphör. Kärlväxter som indikatorarter i ängs- och hagmarker. – Naturvårdsverket.
- Ekstam, U. & Forshed, N. 1996. Äldre fodermarker. – Naturvårdsverkets förlag.
- Ekstam, U. & Forshed, N. 2000. Svenska naturbetesmarker, historia och ekologi. – Naturvårdsverkets förlag.
- Ekstam, U. & Forshed, N. 2002. Svenska alvarmarker, historia och ekologi. – Naturvårdsverkets förlag.
- Eliason, S. 1999. Solstenar och kattskallar. Gotländsk fossil- och geologiguide. – Gotlands fornsal.
- Elmquist, H. 2002. Fjärilar på Stora Karlsö. – Karlsö Jagt- och Djurskyddsförenings AB.
- Eriksson, J. A. 1987. Stora Karlsö myr. Pollenanalys av en sedimentkärna från myren och vegetationsutvecklingen på ön. – Gröna serien nr 126. Kvartärgeologiska avdelningen, Uppsala universitet.
- Eriksson, J. A. 1988. Stora Karlsös vegetationshistoria. – Gotländskt Arkiv 1988: 19-30.
- Europeiska kommissionen. 2000. Skötsel och förvaltning av Natura 2000-områden. Artikel 6 i art- och habitatdirektivet 92/43/EEG.
- Fredriksson, G. m.fl. 1975. Stora Karlsö. 2:a uppl. – Gotlandskonst.

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

- Fröman, I. 1957. Besök på Karlsöarna. – Svensk Natur.
- Fröman, I. 1974. Fanerogamer och kärllkryptogamer på Stora Karlsö. – Naturhistoriska riksmuseet.
- Gärdenfors, U. (red.) 2000. Rödlistade arter i Sverige 2000. – ArtDatabanken.
- Gärdenfors, U. m.fl. 2002. Hundraelva nordiska evertebrater. – Nordiska Ministerrådet & ArtDatabanken, SLU.
- Hallingbäck, T. 1998. Rödlistade mossor i Sverige. Artfakta. – ArtDatabanken.
- Hedgren, S. 1985. Häckande fåglar på Stora Karlsö 1984-1985. – Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Hedgren, S. & Kolehmainen, T. 2000. Häckande fåglar på Stora Karlsö 1998. – Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Högmo, O. 1988. Myror på Stora Karlsö. – FaZett 1 (1-3): 11-12.
- Ingmannsson, G. 1995. Stora Karlsös kärllväxtflora. – Rindi 15: 55-150.
- Jacobson, R. 1972. En jämförande inventering av Karlsöarnas alvarvegetation. – Institutionen för systematisk botanik, Uppsala universitet.
- Jacobson, R. 2003. Om ett par gamla Karlsökartor och lite till. – Karlsöbladet nr 4, 2003, s. 4-9.
- Johansson, P., Arup, U. & Fröberg, L. 2000. Lavfloran på Stora och Lilla Karlsö. – Svensk Botanisk Tidskrift 94: 205-254.
- Johansson, V. 1948. Karlsöklubben. – Karlsö Jagt- och Djurskyddsförenings AB.
- Karlberg, T. 2001. Fårbetets inverkan på artdiversitet och förekomst av kärllväxter på Stora Karlsö. – Ekologiskt projektarbete, Högskolan på Gotland.
- Lindborg, T. & Schüldt, R. 1997. Fårbetning och biologisk mångfald – en studie av diversitet, fröspridning och produktion på Lilla Karlsö. – Rapport 4705, Naturvårdsverkets förlag.
- Linnaeus, C. 1745. Carl Linnaei Öländska och Gotländska Resa på Rikens Höglovliga Ständers Befallning Förrättad År 1741. – Uppsala.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 2000. Områden av riksintresse för naturvård i Gotlands län enligt 3 kap 6 § miljöbalken.
- Löfgren, R. & Andersson, L. (red.) 2000. Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker. – Rapport 5081, Naturvårdsverkets förlag.
- Löfroth, M. (red.) 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000. – Naturvårdsverkets förlag.
- Manten, A. A. 1971. Silurian reefs of Gotland. – Developments in sedimentology 13, Elsevier Publishing Company.
- Munthe, J., Hede, J. E. & von Post, L. 1927. Beskrivning till kartbladet Hemse – SGU Ser. Aa, nr 164.
- Naturvårdsverket. 1997. Sveriges finaste odlingslandskap. Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Etapp 1. – Rapport 4815.
- Naturvårdsverket. 2003. Bildande och förvaltning av naturreservat. Handbok.
- Naturvårdsverket. 2003. Handbok för Natura 2000.
- Nilsson, N. J. 1947. Karlsöarna. – Nordisk Rotogravyr.
- Nilsson, N. J. 1968. Karlsöarna. – P. A. Norstedt & söners förlag.
- Persson, H. 1944. Till kännedomen om Karlsöarnas mossflora. – Svensk Botanisk Tidskrift.

16.4.2004

Dnr 511-6026-03

- von Proschwitz, T. 1989. Redogörelse för undersökning av landmolluskfaunan på Stora Karlsö sommaren 1988. – Rapport till Länsstyrelsen i Gotlands län.
- von Proschwitz, T. 1998. Miljöövervakningsstudier av landlevande snäckor på Gotland. – Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Rosén, E. 1982. Vegetation development and sheep grazing in limestone grasslands of south Öland, Sweden. – Acta Phytogeogr. Suec. 72.
- Rydh, H. 1931. Stora Karlsö under forntiden. – Karlsö Jagt- och Djurskyddsförenings AB.
- Thor, G. & Arvidsson, L. 1999. Rödlistade lavar i Sverige. Artfakta. – Art-Databanken.
- Wöhler, W. m.fl. 1915. Minnesskrift under medverkan av flera personer utgifven af Karlsö Jagt- och Djurskyddsförenings A.-B. med anledning af dess år 1913 11/9 ett tredjedels sekel gamla bestånd.
- Österholm, I. 2002. Arkeologi på Stora Karlsö.

Föreskrifter för naturreservatet Stora Karlsö

A Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att förfoga över fastighet inom reservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

- 1 uppföra ny byggnad eller ändra befintlig byggnad,
- 2 uppföra flaggstång, mast, antenn eller sjömärke,
- 3 anlägga väg eller stig,
- 4 anlägga hamn, brygga eller pir,
- 5 bedriva täkt av berg, sten, grus, sand eller jord,
- 6 tillföra växtnäringssämne eller använda kemiskt bekämpningsmedel,
- 7 plantera eller så träd, buskar eller andra växter,
- 8 plantera in djur
- 9 jaga annat vilt än skogshare, räv eller mink,
- 10 föra motordrivet fordon utanför på bifogad karta markerade vägar.

Vidare är det *utan länsstyrelsens tillstånd* förbjudet att

- 11 anlägga luft- eller markledning eller rör eller ledning i vattnet eller på havsbotten,
- 12 sätta upp tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning,
- 13 anordna upplag annat än tillfälligt i samband med områdets skötsel,
- 14 uppföra stängsel eller annan hägnad,
- 15 borra, spränga, gräva, schakta, muddra, utfylla eller tippa,
- 16 avverka eller röja träd eller buskar utöver vad som anges i bifogade skötselplan,
- 17 anordna eller upplåta mark för skytteövning eller skyttetävling,
- 18 bedriva eller upplåta mark för militär övningsverksamhet,
- 19 upplåta byggnad, rum eller annat utrymme till övernattande turister,
- 20 bedriva turisttrafik till ön.

C Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

- 1 under tiden 15/3-15/8 beträda eller vistas inom de delar av reservatet som avgränsas på bifogade kartor, bilaga 2 (landområde) och bilaga 3 (vattenområde),

Dnr 511-6026-03

- 2 under tiden 15/3-31/8 stiga iland på ön utan tillstånd av länsstyrelsen eller av länsstyrelsen förordnad tillsynsman för reservatet.
Under tiden 1/9-14/3 äger allmänheten rätt att vistas på ön efter skriftlig anmälan. Besökare skall göra sådan anmälan omedelbart efter ilandstigning vid bryggan i Norderhamn,
- 3 landstiga på annan plats än Norderhamn utan tillstånd av länsstyrelsen eller av länsstyrelsen förordnad tillsynsman för reservatet,
- 4 under tiden 15/3-31/8 förtöja eller ankra fartyg i Norderhamn (områdets utbredning framgår av karta) utan tillstånd av länsstyrelsen eller av länsstyrelsen förordnad tillsynsman för reservatet,
- 5 brädsegla, åka vattenskidor eller framföra vattenskoter,
- 6 föra motordrivet fordon,
- 7 landa med luftfarkost,
- 8 under tiden 15/3-15/8 fiska med annat än handredskap eller att fiska från stranden,
- 9 föra iland hund, katt eller annat sällskapsdjur,
- 10 plocka eller gräva upp växter eller svampar,
- 11 insamla insekter, spindlar, snäckor eller sniglar,
- 12 fånga eller döda grod- eller kräldjur,
- 13 fånga fåglar för ringmärkning utan länsstyrelsens tillstånd,
- 14 insamla fossil eller förflytta eller bortföra block eller sten,
- 15 gräva, hacka, mejsla, rista, borra eller på annat sätt skada mark, fast berg, block eller sten,
- 16 sätta upp tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning,
- 17 göra upp öppen eld,
- 18 tälta,
- 19 använda radio, bandspelare eller musikinstrument på ett störande sätt utomhus,
- 20 bedriva turisttrafik till ön

Föreskrifterna C 1-5, 7-14 och 18-19 gäller även markägare och innehavare av särskild rätt.

Utan hinder av förbuden C 1 och C 3 får dock ordinarie turbot, efter tillstånd av länsstyrelsen eller av länsstyrelsen förordnad tillsynsman för reservatet, undantagsvis angöra Suderhamn. Fartyget skall därvid föras den kortaste vägen genom vattenområdet med befaringsförbud 15/3-15/8. I samband med att tillstånd givits för ordinarie turbot att angöra bryggan i Suderhamn, får även motordrivet fordon, utan hinder av förbud A 10, föras på vägen ned till Suderhamn.

Kärlväxter på Stora Karlsö

I nedanstående artlista förtecknas samtliga arter kärlväxter, d.v.s. blombväxter och kärlkryptogamer, som har anträffats på Stora Karlsö. Även införda och odlade arter har tagits med.

För varje art anges med en siffra från 0 till 5 hur vanlig arten är på Stora Karlsö: 0 = anträffad på ön, dock ej under de senaste åren, 1 = sällsynt och/eller lokal, 2 = sparsam, 3 = mindre allmän, 4 = tämligen allmän och 5 = allmän.

Systematik och namngivning följer *Förteckning över svenska kärlväxter* (Karlsson 1997).

1	Åkerfräken <i>Equisetum arvense</i>	1	Pilört <i>Persicaria lapathifolium</i>
1	Sjöfräken <i>E. fluviatile</i>	0	Åkerpilört <i>P. maculosa</i>
1	Kärrfräken <i>E. palustre</i>	2	Trampört <i>Polygonum aviculare</i>
0	Ängsfräken <i>E. pratense</i>	0	Näbbtrampört <i>P. oxyspermum</i>
1	Smalfräken <i>Equisetum variegatum</i>	4	Ängssyra <i>Rumex acetosa</i>
1	Låsbräken <i>Botrychium lunaria</i>	2	Krusskräppa <i>R. crispus</i>
2	Ormtunga <i>Ophioglossum vulgatum</i>	1	Broskmälla <i>Atriplex glabriuscula</i>
0	Stensöta <i>Polypodium vulgare</i>	1	Strandmälla <i>A. littoralis</i>
1	Kärrbräken <i>Thelypteris palustris</i>	2	Vägmälla <i>A. patula</i>
3	Murruta <i>Asplenium ruta-muraria</i>	2	Spjutmälla <i>A. prostrata</i>
0	Hjorttunga <i>A. scolopendrium</i>	1	Svinmälla <i>Chenopodium album</i>
3	Svartbräken <i>A. trichomanes</i>	1	Svenskmälla <i>C. suecicum</i>
0	Majbräken <i>Anthyrium filix-femina</i>	1	Sodaört <i>Salsola kali</i>
0	Stenbräken <i>Cystopteris fragilis</i>	0	Klätt <i>Agrostemma githago</i>
1	Träjon <i>Dryopteris filix-mas</i>	0	Kalknarv <i>Arenaria gothica</i>
2	Gran <i>Picea abies</i>	4	Sandnarv <i>A. serpyllifolia</i>
1	Vitgran <i>P. glauca</i>	1	Fältnarv <i>Cerastium arvense</i>
3	Tall <i>Pinus sylvestris</i>	3	Hönsnarv <i>C. fontanum</i>
5	En <i>Juniperus communis</i>	1	Klibbnarv <i>C. glutinosum</i>
1	Tuja <i>Thuja occidentalis</i>	3	Alvarnarv <i>C. pumilum</i>
1	Svartpoppel <i>Populus nigra</i>	4	Vårnarv <i>C. semidecandrum</i>
0	Sälg <i>Salix caprea</i>	1	Östkustnarv <i>C. subtetrandrum</i>
1	Grävvide <i>S. cinerea</i>	3	Backnejlika <i>Dianthus deltooides</i>
0	Pors <i>Myrica gale</i>	0	Säpört <i>Gypsophila fastigiata</i>
1	Valnöt <i>Juglans regia</i>	1	Saltarv <i>Honkenya peploides</i>
1	Klibbal <i>Alnus glutinosa</i>	3	Tjärblomster <i>Lychnis viscaria</i>
1	Gråal <i>A. incana</i>	2	Skogsnarv <i>Moehringia trinerva</i>
2	Vårtbjörk <i>Betula pendula</i>	2	Hylsnejlika <i>Petrorhagia prolifera</i>
1	Glasbjörk <i>B. pubescens</i>	0	Strandnarv <i>Sagina maritima</i>
1	Hassel <i>Corylus avellana</i>	3	Knutnarv <i>S. nodosa</i>
1	Bok <i>Fagus sylvatica</i>	1	Krypnarv <i>S. procumbens</i>
1	Ek <i>Quercus robur</i>	0	Tuvknavel <i>Scleranthus annuus</i>
2	Skogsalm <i>Ulmus glabra</i>	1	Vitblära <i>Silene latifolia</i>
2	Lundalm <i>U. minor</i>	0	Nattglim <i>S. noctiflora</i>
3	Brännässla <i>Urtica dioica</i>	4	Backglim <i>Silene nutans</i>
1	Etternässla <i>U. urens</i>	1	Strandglim <i>S. uniflora</i>
1	Åkerbinda <i>Fallopia convolvulus</i>	0	Klibbglim <i>S. viscosa</i>

Dnr 511-6026-03

2	Smällglim <i>S. vulgaris</i>	0	Strandkål <i>Crambe maritima</i>
3	Grästhjärnblomma <i>Stellaria graminea</i>	1	Ställfrö <i>Descurainia sophia</i>
2	Våtarv <i>S. media</i>	1	Mursenap <i>Diplotaxis muralis</i>
2	Blekarv <i>S. pallida</i>	2	Grådraba <i>Draba incana</i>
3	Våradonis <i>Adonis vernalis</i>	3	Lunddraba <i>D. muralis</i>
4	Blåsippa <i>Anemone hepatica</i>	4	Nagelört <i>Erophila verna</i>
2	Vitsippa <i>A. nemorosa</i>	3	Bergkårel <i>Erysimum strictum</i>
4	Fältsippa <i>A. pratensis</i>	4	Stenkrassing <i>Hornungia petraea</i>
4	Gulsippa <i>A. ranunculoides</i>	2	Vejde <i>Isatis tinctoria</i>
1	Tovsippa <i>A. sylvestris</i>	1	Fältkrassing <i>Lepidium campestre</i>
1	Riddarsporre <i>Consolida regalis</i>	0	Smörgåskrasse <i>L. sativum</i>
1	Råttsvans <i>Myosurus minimus</i>	1	Sumpfräne <i>Rorippa palustris</i>
4	Smörblomma <i>Ranunculus acris</i>	1	Åkersenap <i>Sinapis arvensis</i>
1	Åkerranunkel <i>R. arvensis</i>	0	Orientsenap <i>Sisymbrium orientale</i>
0	Vattenmöja <i>R. aquatilis</i>	2	Penningört <i>Thlaspi arvense</i>
2	Majsmörblomma <i>R. auricomus</i>	1	Vårskärvfrö <i>T. perfoliatum</i>
4	Knölsmörblomma <i>R. bulbosus</i>	2	Gulreseda <i>Reseda lutea</i>
4	Svalört <i>R. ficaria</i>	4	Gul fetknopp <i>Sedum acre</i>
2	Ältranunkel <i>R. flammula</i>	4	Vit fetknopp <i>S. album</i>
2	Backsmörblomma <i>R. polyanthemus</i>	3	Kärleksört <i>S. telephium</i>
2	Revmörblomma <i>R. repens</i>	4	Mandelblomma <i>Saxifraga granulata</i>
1	Sydsmörblomma <i>R. sardous</i>	4	Grusbräcka <i>Saxifraga tridactylites</i>
0	Tiggarranunkel <i>R. scleratus</i>	2	Måbär <i>Ribes alpinum</i>
1	Ängsruta <i>Thalictrum flavum</i>	1	Svarta vinbär <i>R. nigrum</i>
5	Kustruta <i>T. minus</i>	1	Röda vinbär <i>Ribes rubrum</i>
2	Backruta <i>T. simplex</i>	1	Krusbär <i>R. uva-crispa</i>
1	Bondpion <i>Paeonia × festiva</i>	3	Småborre <i>Agrimonia eupatoria</i>
2	Berberis <i>Berberis vulgaris</i>	2	Sammetsdaggekåpa <i>Alchemilla glaucescens</i>
1	Mahonia <i>Mahonia aquifolium</i>	1	Glansdaggekåpa <i>A. micans</i>
3	Skelört <i>Chelidonium majus</i>	0	Betesdaggekåpa <i>A. monticola</i>
1	Gotländsk nunneört <i>Corydalis gotlandica</i>	1	Häggmispel <i>Amelanchier spicata</i>
3	Smånunneört <i>C. intermedia</i>	0	Jungfrukam <i>Aphanes arvensis</i>
2	Sloknunneört <i>C. pumila</i>	3	Gåsört <i>Argentina anserina</i>
2	Stor nunneört <i>C. solida</i>	3	Alvaroxbär <i>Cotoneaster canescens</i>
1	Jordrök <i>Fumaria officinalis</i>	1	Spårroxbär <i>C. divaricatus</i>
1	Spikvallmo <i>Papaver argemone</i>	3	Svartroxbär <i>C. niger</i>
1	Rågvallmo <i>P. dubium</i>	4	Rött oxbär <i>C. scandinavicus</i>
1	Kornvallmo <i>P. rhoeas</i>	2	Rundhagtorn <i>Crataegus laevigata</i>
0	Opievallmo <i>P. somniferum</i>	1	Trubbhagtorn <i>C. monogyna</i>
3	Löktrav <i>Alliaria petiolata</i>	2	Spethagtorn <i>C. rhypidophylla</i>
0	Grådädra <i>Abyssum abyssoides</i>	4	Älggräs <i>Filipendula ulmaria</i>
1	Backtrav <i>Arabidopsis thaliana</i>	5	Brudbröd <i>F. vulgaris</i>
4	Lundtrav <i>Arabis hirsuta</i>	3	Smultron <i>Fragaria vesca</i>
1	Pepparrot <i>Armoracia rusticana</i>	4	Backsmultron <i>F. viridis</i>
2	Sommargyllen <i>Barbarea vulgaris</i>	3	Humleblomster <i>Geum rivale</i>
1	Raps <i>Brassica napus</i>	3	Nejlikrot <i>G. urbanum</i>
1	Ryssgubbe <i>Bunias orientalis</i>	2	Apel <i>Malus domestica</i>
1	Marviol <i>Cakile maritima</i>	1	Vildapel <i>M. sylvestris</i>
2	Lomme <i>Capsella bursa-pastoris</i>	1	Gråfingerört <i>Potentilla acaulis</i>
3	Bergbräsma <i>Cardamine hirsuta</i>	3	Femfingerört <i>P. argentea</i>
3	Dansk skörbjuggsört <i>Cochleria danica</i>	3	Blodrot <i>P. erecta</i>
0	Kräkkrassing <i>Coronopus squamatus</i>	4	Revfingerört <i>P. reptans</i>

Dnr 511-6026-03

5	Småfingerört <i>P. tabernaemontanii</i>	2	Glansnäva <i>G. lucidum</i>
2	Sötkörbär <i>Prunus avium</i>	5	Mjuknäva <i>G. molle</i>
1	Surkörbär <i>P. cerasus</i>	1	Sparvnäva <i>G. pusillum</i>
4	Vejsel <i>P. mahaleb</i>	4	Stinknäva <i>G. robertianum</i>
1	Hägg <i>P. padus</i>	3	Blodnäva <i>G. sanguineum</i>
3	Slån <i>Prunus spinosa</i>	1	Midsommarblomster <i>G. sylvaticum</i>
1	Päron <i>Pyrus communis</i>	4	Vildlin <i>Linum catharticum</i>
4	Stenros <i>Rosa canina</i>	1	Revormstörel <i>Euphorbia helioscopia</i>
5	Nyponros <i>R. dumalis</i>	1	Rävtörel <i>E. peplus</i>
0	Ryssros <i>Rosa jundzillii</i>	2	Skogsbingel <i>Mercurialis perennis</i>
2	Äppelros <i>R. rubiginosa</i>	3	Rosettjungfrulin <i>Polygala amarella</i>
2	Blåhallon <i>Rubus caesius</i>	4	Toppjungfrulin <i>P. comosa</i>
1	Hallon <i>R. idaeus</i>	3	Lönn <i>Acer platanoides</i>
1	Pimpinell <i>Sanguisorba minor</i>	1	Tysk lönn <i>A. pseudoplatanus</i>
4	Rönn <i>Sorbus aucuparia</i>	1	Hästkastanj <i>Aesculus hippocastanum</i>
4	Finnoxel <i>S. hybrida</i>	1	Brakved <i>Frangula alnus</i>
1	Avarönn <i>S. teodori</i>	3	Getapel <i>Rhamnus cathartica</i>
3	Oxel <i>S. intermedia</i>	0	Lind <i>Tilia cordata</i>
2	Klippoxel <i>S. rupicola</i>	1	Skär kattost <i>Malva neglecta</i>
1	Kvastspirea <i>Spiraea chamaedryfolia</i>	3	Rödmalva <i>M. sylvestris</i>
5	Getväppling <i>Anthyllis vulneraria</i>	2	Bergjohannesört <i>Hypericum montanum</i>
2	Sötvedel <i>Astragalus glycyphyllos</i>	3	Äkta johannesört <i>H. perforatum</i>
2	Häckkaragan <i>Caragana arborescens</i>	1	Åkerviol <i>Viola arvensis</i>
0	Vidjeginst <i>Chamaecystis elongatus</i>	1	Ängsviol <i>V. canina</i>
1	Harris <i>Cytisus scoparius</i>	1	Luktviol <i>V. odorata</i>
1	Sydgullregn <i>Laburnum anagyroides</i>	2	Dvärgviol <i>V. pumila</i>
1	Strandviol <i>Lathyrus japonicus</i>	0	Lundviol <i>V. reichenbachiana</i>
3	Gulviol <i>L. pratensis</i>	1	Skogsviol <i>V. riviniana</i>
2	Vårärt <i>L. vernus</i>	2	Sandviol <i>V. rupestris</i>
4	Käringtand <i>Lotus corniculatus</i>	5	Solvända <i>Helianthemum nummularium</i>
4	Humleusern <i>Medicago lupulina</i>	2	Fackelblomster <i>Lytbrum salicaria</i>
3	Blå-/gullusern <i>M. sativa</i>	1	Amerikansk dunört <i>Epilobium adenocaulon</i>
1	Vit sötväppling <i>Melilotus albus</i>	3	Mjölke <i>E. angustifolium</i>
2	Stor sötväppling <i>M. altissimus</i>	1	Vit dunört <i>E. ciliatum</i>
1	Puktörne <i>Ononis repens</i>	0	Bergdunört <i>E. montanum</i>
2	Härklöver <i>Trifolium arvense</i>	2	Kärrdunört <i>E. palustre</i>
3	Jordklöver <i>T. campestre</i>	2	Luddunört <i>E. parviflorum</i>
0	Alsikeklöver <i>T. hybridum</i>	1	Grendunört <i>E. roseum</i>
3	Skogsklöver <i>T. medium</i>	1	Kantdunört <i>E. tetragonum</i>
2	Backklöver <i>T. montanum</i>	0	Axslinga <i>Myriophyllum spicatum</i>
3	Rödklöver <i>T. pratense</i>	1	Skogskornell <i>Cornus sanguinea</i>
4	Vitklöver <i>T. repens</i>	2	Murgröna <i>Hedera helix</i>
1	Ärttörne <i>Ulex europaeus</i>	2	Kirskål <i>Aegopodium podagraria</i>
3	Kräkvicker <i>Vicia cracca</i>	0	Kvanne <i>Angelica archangelica</i>
2	Vårvicker <i>V. lathyroides</i>	4	Hundkåx <i>Anthriscus sylvestris</i>
3	Duvvicker <i>V. hirsuta</i>	1	Härkörvel <i>Chaerophyllum temulum</i>
2	Häckvicker <i>V. sepium</i>	3	Vildmorot <i>Daucus carota</i>
2	Sommarvicker <i>V. sativa</i>	1	Björnloka <i>Heracleum sphondylium</i>
1	Luktvicker <i>V. tenuifolia</i>	1	Spikblad <i>Hydrocotyle vulgaris</i>
3	Skatnäva <i>Erodium cicutarium</i>	3	Spenört <i>Laserpitium latifolium</i>
1	Duvnäva <i>Geranium columbinum</i>	1	Spansk körvel <i>Myrrhis odorata</i>
1	Fliknäva <i>G. dissectum</i>	1	Bockrot <i>Pimpinella saxifraga</i>

Dnr 511-6026-03

2	Krussilja <i>Selinum carvifolia</i>	0	Frossört <i>Scutellaria galericulata</i>
0	Säfferot <i>Seseli libanotis</i>	1	Toppfrossört <i>S. hastifolia</i>
2	Rödkörvel <i>Torilis japonica</i>	2	Stinksyska <i>Stachys sylvatica</i>
2	Mjölön <i>Arctostaphylos uva-ursi</i>	0	Lökgamander <i>Teucrium scordium</i>
0	Ljung <i>Calluna vulgaris</i>	5	Backtimjan <i>Thymus serpyllum</i>
0	Skvattram <i>Rhododendron tomentosum</i>	1	Bolmört <i>Hyoscyamus niger</i>
0	Lingon <i>Vaccinium vitis-idaea</i>	0	Tomat <i>Lycopersicon esculentum</i>
1	Rödmire <i>Anagallis arvensis</i>	1	Nattskatta <i>Solanum nigrum</i>
0	Grusviva <i>Androsace septentrionalis</i>	3	Vanlig ögontröst <i>Euphrasia stricta</i>
1	Strandlysing <i>Lysimachia vulgaris</i>	1	Vätteros <i>Latbraea squamaria</i>
1	Majviva <i>Primula farinosa</i>	3	Gulsporre <i>Linaria vulgaris</i>
4	Gullviva <i>P. veris</i>	1	Pukvete <i>Melampyrum arvense</i>
4	Ask <i>Fraxinus excelsior</i>	1	Ängskovall <i>M. pratense</i>
1	Syren <i>Syringa vulgaris</i>	3	Rödtoppa <i>Odonites vulgaris</i>
2	Flockarun <i>Centaurium erythraea</i>	2	Flenört <i>Scrophularia nodosa</i>
1	Kustarun <i>C. littorale</i>	2	Kungsljus <i>Verbascum thapsus</i>
1	Sumpgentiana <i>Gentianella uliginosa</i>	1	Åkerveronika <i>Veronica agrestis</i>
5	Tulkört <i>Vincetoxicum hirundinaria</i>	4	Fältveronika <i>V. arvensis</i>
5	Färgmåra <i>Asperula tinctoria</i>	0	Bäckveronika <i>V. beccabunga</i>
1	Stormåra <i>Galium album</i>	4	Teveronika <i>V. chamaedrys</i>
3	Snärjmåra <i>G. aparine</i>	3	Murgroönsveronika <i>V. hederifolia</i>
5	Vitmåra <i>G. boreale</i>	1	Ärenpris <i>V. officinalis</i>
3	Vattenmåra <i>G. palustre</i>	1	Trädgårdsveronika <i>V. persica</i>
0	Småsnärjmåra <i>G. spurium</i>	0	Glansveronika <i>V. polita</i>
1	Sumpmåra <i>G. uliginosum</i>	1	Alvarveronika <i>V. preacox</i>
5	Gulmåra <i>G. verum</i>	1	Dyveronika <i>V. scutellata</i>
1	Åkervinda <i>Convolvulus arvensis</i>	1	Majveronika <i>V. serpyllifolia</i>
1	Färtunga <i>Anchusa arvensis</i>	4	Axveronika <i>V. spicata</i>
1	Oxtunga <i>A. officinalis</i>	4	Bergskrabba <i>Globularia vulgaris</i>
3	Paddfot <i>Asperugo procumbens</i>	1	Tätört <i>Pinguicula vulgaris</i>
3	Hundtunga <i>Cynoglossum officinale</i>	5	Svartkämpar <i>Plantago lanceolata</i>
2	Blåeld <i>Echium vulgare</i>	3	Groblad <i>P. major</i>
0	Piggfrö <i>Lappula squarrosa</i>	2	Skogstry <i>Lonicera xylosteum</i>
2	Sminkrot <i>Lithospermum arvensis</i>	2	Fläder <i>Sambucus nigra</i>
0	Stenfrö <i>L. officinale</i>	1	Snöbär <i>Symphoricarpos albus</i>
4	Åkerförgätmigej <i>Myosotis arvensis</i>	2	Olvon <i>Viburnum opulus</i>
4	Backförgätmigej <i>M. ramosissima</i>	2	Desmeknopp <i>Adoxa moschatellina</i>
0	Äkta förgätmigej <i>M. scorpioides</i>	3	Läkevänderot <i>Valeriana officinalis</i>
2	Värförgätmigej <i>M. stricta</i>	1	Strandvänderot <i>V. sambucifolia</i>
1	Skogsförgätmigej <i>M. sylvatica</i>	2	Värklynne <i>Valeriana locusta</i>
1	Toppdån <i>Galeopsis bifida</i>	5	Fältvädd <i>Scabiosa columbaria</i>
1	Mjukplister <i>Lamium amplexicaule</i>	2	Ängsvädd <i>Succisa pratensis</i>
1	Rödplister <i>L. purpureum</i>	1	Toppklocka <i>Campanula glomerata</i>
2	Hjärtstilla <i>Leonurus cardiaca</i>	3	Stor blåklocka <i>C. persicifolia</i>
1	Strandklo <i>Lycopus europaeus</i>	1	Knölklocka <i>C. rapunculoides</i>
0	Kransborre <i>Marrubium vulgare</i>	4	Liten blåklocka <i>C. rotundifolia</i>
0	Vattenmynta <i>Mentha aquatica</i>	0	Nässelklocka <i>C. trachelium</i>
2	Åkermynta <i>M. arvensis</i>	4	Röllika <i>Achillea millefolium</i>
4	Kungsmynta <i>Origanum vulgare</i>	3	Kattfot <i>Antennaria dioica</i>
3	Brunört <i>Prunella vulgaris</i>	0	Åkerkulla <i>Anthemis arvensis</i>
3	Harmynta <i>Satureja acinos</i>	1	Färgkulla <i>A. tinctoria</i>
3	Bergmynta <i>S. vulgaris</i>	1	Stor kardborre <i>Arctium lappa</i>

Dnr 511-6026-03

2	Liten kardborre <i>A. minus</i>	2	Dvärgmaskrosor <i>T.</i> sekt. <i>Obliqua</i>
2	Malört <i>Artemisia absinthum</i>	1	Strandmaskrosor <i>T.</i> sekt. <i>Palustris</i>
5	Fältmalört <i>A. campestris</i>	2	Ogräsmaskrosor <i>T.</i> sekt. <i>Ruderalia</i>
3	Stenmalört <i>A. rupestris</i>	2	Ängshaverröt <i>Tragopogon pratensis</i>
1	Gräbo <i>A. vulgaris</i>	1	Kustbaldersbrå <i>Tripleurospermum maritimum</i>
1	Höstaster <i>Aster novi-belgii</i>	2	Baldersbrå <i>T. perforatum</i>
3	Tusensköna <i>Bellis perennis</i>	2	Strandaster <i>Tripolium vulgare</i>
0	Piggtistel <i>Carduus acanthoides</i>	2	Hästhov <i>Tussilago farfara</i>
1	Nicktistel <i>C. nutans</i>	2	Liljekonvalj <i>Convallaria majalis</i>
0	Krustistel <i>C. crispus</i>	1	Brunröd daglilja <i>Hemerocallis fulva</i>
3	Spåtistel <i>Carlina vulgaris</i>	5	Liten sandlilja <i>Anthericum ramosum</i>
1	Blåklint <i>Centaurea cyanus</i>	1	Pärhyacint <i>Muscari botryoides</i>
4	Rödklint <i>C. jacea</i>	1	Morgonstjärna <i>Ornithogalum umbellatum</i>
1	Väddklint <i>C. scabiosa</i>	1	Rysk blåstjärna <i>Scilla siberica</i>
1	Cikoria <i>Cichorium intybus</i>	2	Backlök <i>Allium olearaceum</i>
4	Jordtistel <i>Cirsium acule</i>	3	Gräslök <i>A. schoenoprasum</i>
2	Åkertistel <i>C. arvense</i>	3	Skogslök <i>A. scorodoprasum</i>
3	Vägtistel <i>C. vulgare</i>	1	Ramslök <i>A. ursinum</i>
1	Skånefibbla <i>Crepis biennis</i>	3	Sandlök <i>A. vineale</i>
0	Grönfibbla <i>C. capillaris</i>	0	Kejsarkrona <i>Fritillaria imperialis</i>
1	Kläsefibbla <i>C. praemorsa</i>	0	Snödroppe <i>Galanthus nivalis</i>
1	Värkrage <i>Doronicum orientale</i>	1	Pingstlilja <i>Narcissus poeticus</i>
2	Gråbinka <i>Erigeron acer</i>	1	Påsklilja <i>N. pseudonarcissus</i>
1	Skogsfibblor <i>Hieracium</i> sekt. <i>Hieracium</i>	2	Vårlök <i>Gagea lutea</i>
3	Flockfibblor <i>H.</i> sekt. <i>Hieracioides</i>	0	Dvärgvårlök <i>G. minima</i>
2	Hagfibblor <i>H.</i> sekt. <i>Vulgata</i>	1	Tulpan <i>Tulipa gesneriana</i>
5	Slätterfibbla <i>Hypochoeris maculata</i>	1	Vildtulpan <i>T. sylvestris</i>
3	Krissla <i>Inula salicina</i>	1	Svärdlilja <i>Iris pseudacorus</i>
1	Harkål <i>Lapsana communis</i>	1	Ängsnycklar <i>Dactylorhiza incarnata</i>
1	Höstfibbla <i>Leontodon autumnalis</i>	4	Adam och Eva <i>D. latifolia</i>
3	Prästkrage <i>Leucanthemum vulgare</i>	0	Skogsnycklar <i>D. maculata</i> ssp. <i>fuchsii</i>
4	Gullborste <i>Linosyris vulgaris</i>	1	Purpurknipprot <i>Epipactis atrorubens</i>
1	Gatkamomill <i>Matricaria matricarioides</i>	2	Kärrknipprot <i>E. palustris</i>
0	Kamomill <i>M. recutita</i>	2	Brudsporre <i>Gymnadenia conopsea</i>
1	Karlsösallat <i>Mulgedium quercinum</i>	2	Tväblad <i>Listera ovata</i>
3	Skogssallat <i>Myelis muralis</i>	0	Knärot <i>Goodyera repens</i>
1	Bitterfibbla <i>Picris hieracioides</i>	0	Nattviol <i>Platanthera bifolia</i>
2	Smalbladig kvastfibbla <i>Pilosella cymosa</i>	2	Grönvit nattviol <i>P. chlorantha</i>
4	Gråfibbla <i>P. officinarum</i>	4	Sankt Pers nycklar <i>Orchis mascula</i>
3	Mattfibbla <i>P. peleteriana</i>	2	Johannesnycklar <i>O. militaris</i>
2	Svinrot <i>Scorzonera humilis</i>	0	Göknycklar <i>O. morio</i>
1	Stånds <i>Senecio jacobaea</i>	3	Krutbrännare <i>O. ustulata</i>
1	Klibbkorsört <i>S. viscosus</i>	1	Flugblomster <i>Ophrys insectifera</i>
2	Korsört <i>S. vulgaris</i>	0	Trådnate <i>Potamogeton filiformis</i>
0	Strandmalört <i>Seriphidium maritimum</i>	1	Borstnate <i>P. pectinatus</i>
5	Gullris <i>Solidago virgaurea</i>	0	Skruvnating <i>Ruppia cirrhosa</i>
1	Svinmolke <i>Sonchus asper</i>	0	Hårnating <i>R. maritima</i>
0	Kålmolke <i>S. oleraceus</i>	2	Bandtång <i>Zostera marina</i>
0	Kärrmaskrosor <i>Taraxacum</i> sekt. <i>Celtica</i>	0	Hårsärv <i>Zannichellia palustris</i>
3	Sandmaskrosor <i>T.</i> sekt. <i>Erythrosperma</i>	1	Ryltåg <i>Juncus articulatus</i>
0	Ängsmaskrosor <i>T.</i> sekt. <i>Hamata</i>	0	Stubbtåg <i>J. compressus</i>

Dnr 511-6026-03

1	Salttåg <i>J. gerardii</i>	1	Engelskt rajgräs <i>Lolium perenne</i>
4	Knippfryle <i>Luzula campestris</i>	4	Grusslok <i>Melica ciliata</i>
4	Vårstarr <i>Carex caryophylla</i>	0	Bergslok <i>M. nutans</i>
1	Vispstarr <i>C. digitata</i>	4	Blåtätel <i>Molinia caerulea</i>
0	Nålstarr <i>C. dioica</i>	1	Rörflen <i>Phalaris arundinacea</i>
2	Långstarr <i>C. divulsa</i>	4	Flentimotej <i>Phleum phleoides</i>
1	Bunkstarr <i>C. elata</i>	1	Timotej <i>P. pratense</i>
2	Backstarr <i>C. ericetorum</i>	2	Vitgröe <i>Poa annua</i>
4	Slankstarr <i>C. flacca</i>	2	Knölgröe <i>P. bulbosa</i>
2	Grusstarr <i>C. hirta</i>	3	Berggröe <i>P. compressa</i>
1	Ängsstarr <i>C. hostiana</i>	2	Lundgröe <i>P. nemoralis</i>
2	Hundstarr <i>C. nigra</i>	3	Ängsgröe <i>P. pratensis</i>
0	Blankstarr <i>C. otrubae</i>	1	Kärrgröe <i>P. trivialis</i>
1	Snärstarr <i>C. pairaei</i>	0	Saltgräs <i>Puccinellia capillaris</i>
2	Hirsstarr <i>C. panicea</i>	4	Älväxing <i>Sesleria uliginosa</i>
1	Loppstarr <i>C. pulicaris</i>		
1	Piggstarr <i>C. spicata</i>		
3	Luddstarr <i>C. tomentosa</i>		
0	Blåsstarr <i>C. vesicaria</i>		
1	Rävstarr <i>Carex vulpina</i>		
0	Ärtstarr <i>C. viridula</i>		
1	Knappsäv <i>Eleocharis palustris</i>		
0	Tagelsäv <i>E. quinqueflora</i>		
1	Ängsäv <i>E. uniglumis</i>		
1	Ängsull <i>Eriophorum angustifolium</i>		
1	Rödven <i>Agrostis capillaris</i>		
1	Storven <i>A. gigantea</i>		
3	Krypven <i>A. stolonifera</i>		
1	Bergven <i>A. vinealis</i>		
2	Sandlosta <i>Anisantha sterilis</i>		
5	Vårbrodd <i>Anthoxanthum odoratum</i>		
4	Knylhavre <i>Arrhenatherum elatius</i>		
2	Backskafting <i>Brachypodium pinnatum</i>		
1	Lundskafting <i>B. sylvaticum</i>		
4	Darrgräs <i>Briza media</i>		
1	Raklosta <i>Bromopsis erecta</i>		
4	Luddlosta <i>Bromus hordeaceus</i>		
0	Taklosta <i>B. tectorum</i>		
1	Bergrör <i>Calamagrostis epegejos</i>		
1	Kamäxing <i>Cynosurus cristatus</i>		
3	Hundäxing <i>Dactylis glomerata</i>		
2	Knägräs <i>Danthonia decumbens</i>		
3	Tuvtätel <i>Deschampsia cespitosa</i>		
2	Lundelm <i>Elymus caninus</i>		
2	Kvickrot <i>Elytrigia repens</i>		
2	Rörsvingel <i>Festuca arundinacea</i>		
2	Ängssvingel <i>F. pratensis</i>		
4	Rödsvingel <i>F. rubra</i>		
5	Fårsvingel <i>F. ovina</i>		
4	Ängshavre <i>Helictotrichon pratense</i>		
3	Luddhavre <i>H. pubescens</i>		
1	Korn <i>Hordeum vulgare</i>		

Dnr 511-6026-03

Fåglar på Stora Karlsö

I nedanstående artlista förtecknas samtliga fågelarter som hade anträffats på Stora Karlsö t.o.m. år 2002. För varje art anges artens status på Stora Karlsö, varvid följande förkortningar har använts.

- H Häckfågel, d.v.s. häckar årligen på Stora Karlsö.
 h Anger att arten någon gång har häckat på Stora Karlsö.
 R Uppträder regelbundet på Stora Karlsö, t.ex. under flyttningen eller som övervintrare. Med "regelbundet" menas här att arten observeras åtminstone någon gång varje år.
 T Tillfälligt observerad på ön; ses ej årligen.

R	Smålom <i>Gavia stellata</i>	R	Sjööorre <i>Melanitta nigra</i>
R	Storlom <i>G. arctica</i>	H	Svärta <i>M. fusca</i>
T	Vitnäbbad islom <i>G. adamsii</i>	R	Knipa <i>Bucephala clangula</i>
R	Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	T	Salskrake <i>Mergus albellus</i>
R	Gråhakedopping <i>P. griseogen</i>	H	Småskrake <i>M. serrator</i>
R	Svarthakedopping <i>P. auritus</i>	R ^h	Storskrake <i>M. merganser</i>
T	Grå lira <i>Puffinus griseus</i>	R	Bivråk <i>Pernis apivorus</i>
T	Havssula <i>Sula bassana</i>	T	Röd glada <i>Mihus mihus</i>
H	Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	R	Havsörn <i>Haliaeetus albicilla</i>
R	Gråhäger <i>Ardea cinerea</i>	R	Brun kärnhök <i>Circus aeruginosus</i>
T	Svart stork <i>Ciconia nigra</i>	R	Blå kärnhök <i>C. cyaneus</i>
T	Vit stork <i>C. ciconia</i>	T	Ängshök <i>C. pygargus</i>
H	Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	R	Duvhök <i>Accipiter gentilis</i>
R	Mindre sångsvan <i>C. columbianus</i>	R	Sparvhök <i>A. nisus</i>
R	Sångsvan <i>C. cygnus</i>	R	Ormvråk <i>Buteo buteo</i>
R	Sädgås <i>Anser fabalis</i>	R	Fjällvråk <i>B. lagopus</i>
R	Bläsgås <i>A. albifrons</i>	T	Stäppörn <i>Aquila rapax</i>
H	Grågås <i>A. anser</i>	R ^h	Kungörn <i>A. chrysaetos</i>
T	Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	R	Fiskgjuse <i>Pandion haliaetus</i>
R	Vitkindad gås <i>B. leucopsis</i>	R ^h	Tornfalk <i>Falco tinnunculus</i>
R	Prutgås <i>B. bernicla</i>	T	Aftonfalk <i>F. vespertinus</i>
H	Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	R ^h	Stenfalk <i>F. columbarius</i>
R	Bläsand <i>Anas penelope</i>	R	Lärkfalk <i>F. subbuteo</i>
T	Snatterand <i>A. strepera</i>	T	Jaktfalk <i>F. rusticolus</i>
R	Kricka <i>A. crecca</i>	R ^h	Pilgrimsfalk <i>F. peregrinus</i>
H	Gräsand <i>A. platyrhynchos</i>	T	Orre <i>Tetrao tetrix</i>
R	Stjärtand <i>A. acuta</i>	T	Rapphöna <i>Perdix cinerea</i>
T	Årta <i>A. querquedula</i>	T	Vaktel <i>Coturnix coturnix</i>
R	Skedand <i>A. chipeata</i>	R ^h	Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>
R	Brunand <i>Aythya ferina</i>	T ^h	Kornknarr <i>Crex crex</i>
R	Vigg <i>A. fuligula</i>	T	Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>
R	Bergand <i>A. marila</i>	R	Sothöna <i>Fulica atra</i>
H	Ejder <i>Somateria mollissima</i>	R	Trana <i>Grus grus</i>
T	Praktejder <i>S. spectabilis</i>	H	Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i>
T	Alförrädare <i>Polysticta stelleri</i>	T	Skärfläcka <i>Recurvirostra avosetta</i>
R	Alfågel <i>Clangula hyemalis</i>	T	Mindre strandpipare <i>Charadrius dubius</i>

Dnr 511-6026-03

H	Större strandpipare <i>C. hiaticula</i>	R ^h	Ringduva <i>C. palumbus</i>
T	Fjällpipare <i>C. morinellus</i>	T	Turkduva <i>Streptopelia decaocto</i>
R	Ljungpipare <i>Pluvialis apricaria</i>	T	Turturduva <i>S. turtur</i>
R	Kustpipare <i>P. squatarola</i>	R ^h	Gök <i>Cuculus canorus</i>
R ^h	Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	T	Berguv <i>Bubo bubo</i>
R	Kustsnäppa <i>Calidris canutus</i>	T	Fjälluggla <i>Nyctea scandiaca</i>
R	Sandlöpare <i>C. alba</i>	T ^h	Kattuggla <i>Strix aluco</i>
R	Småsnäppa <i>C. minuta</i>	R	Hornuggla <i>Asio otus</i>
T	Mosnäppa <i>C. temminckii</i>	T ^h	Jorduggla <i>A. flammeus</i>
R	Spovsnäppa <i>C. ferruginea</i>	T ^h	Nattskärre <i>Caprimulgus europaeus</i>
R	Skärsnäppa <i>C. maritima</i>	T	Ökennattskärre <i>C. aegyptius</i>
R	Kärrsnäppa <i>C. alpina</i>	H	Tornseglare <i>Apus apus</i>
T	Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	T	Kungsfiskare <i>Alcedo atthis</i>
T	Dvärgbeckasin <i>Lymnocyptes minimus</i>	T	Blåkråka <i>Coracias garrulus</i>
R ^h	Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	T	Härfågel <i>Upupa epops</i>
T	Dubbelbeckasin <i>G. media</i>	R ^h	Göktyta <i>Jynx torquilla</i>
R	Morkulla <i>Scelopax rusticola</i>	R ^h	Större hackspett <i>Dendrocopos major</i>
T	Rödspov <i>Limosa limosa</i>	T	Mindre hackspett <i>D. minor</i>
R	Myrspov <i>L. lapponica</i>	T	Tofslärka <i>Galerida cristata</i>
R	Småspov <i>Numenius phaeopus</i>	R	Trädllärka <i>Lullula arborea</i>
R	Storspov <i>N. arquata</i>	H	Sånglärka <i>Alauda arvensis</i>
R	Svartsnäppa <i>Tringa erythropus</i>	T	Berglärka <i>Eremophila alpestris</i>
H	Rödbena <i>T. totanus</i>	R	Backsvala <i>Riparia riparia</i>
R	Gluttsnäppa <i>T. nebularia</i>	R ^h	Ladusvala <i>Hirundo rustica</i>
R	Skogssnäppa <i>T. ochropus</i>	T	Rostgumpssvala <i>H. daurica</i>
R	Grönbenä <i>T. glareola</i>	H	Hussvala <i>Delichon urbica</i>
R	Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	T	Större piplärka <i>Anthus richardi</i>
H	Roskarl <i>Arenaria interpres</i>	T	Fältpiplärka <i>A. campestris</i>
T	Smalnäbbad simsnäppa <i>Phalaropus lobatus</i>	R	Trädpiplärka <i>A. trivialis</i>
R	Labbe <i>Stercorarius parasiticus</i>	R ^h	Ängspiplärka <i>A. pratensis</i>
T	Dvärgmå <i>L. minutus</i>	R	Rödstrupig piplärka <i>A. cervinus</i>
H	Skrattmå <i>L. ridibundus</i>	H	Skärpiplärka <i>A. petrosus</i>
T	Ringnäbbad må <i>L. delawarensis</i>	R	Gulärka <i>Motacilla flava</i>
H	Fiskmå <i>L. canus</i>	T	Citronärka <i>M. citreola</i>
H	Silltrut <i>L. fuscus</i>	T	Forsärka <i>M. cinerea</i>
H	Gråtrut <i>L. argentatus</i>	H	Sädesärka <i>M. alba</i>
T	Vittrut <i>L. hyperboreus</i>	R	Sidensvans <i>Bombycilla garrulus</i>
H	Havstrut <i>L. marinus</i>	T	Strömstare <i>Cinclus cinclus</i>
T	Tretåig må <i>Rissa tridactyla</i>	R ^h	Gårdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>
T ^h	Skräntärna <i>Sterna caspia</i>	R	Järnsparv <i>Prunella modularis</i>
R	Kentsk tärna <i>S. sandvicensis</i>	R ^h	Röd hake <i>Eritacus rubecula</i>
H	Fisktärna <i>S. hirundo</i>	H	Näktergal <i>Luscinia luscinia</i>
H	Silvertärna <i>S. paradisea</i>	R	Blå hake <i>L. svecica</i>
R ^h	Småtärna <i>S. albifrons</i>	R ^h	Svart rödstjärt <i>Phoenicurus ochrurus</i>
T	Svarttärna <i>Chlidonias niger</i>	R	Rödstjärt <i>P. phoenicurus</i>
H	Sillgrissla <i>Uria aalge</i>	R ^h	Buskskvätta <i>Saxicola rubetra</i>
H	Tordmule <i>Alca torda</i>	T	Svarthakad buskskvätta <i>S. torquata</i>
H	Tobisgrissla <i>Cepphus grylle</i>	H	Stenskvätta <i>Oenanthe oenanthe</i>
T	Lunnefågel <i>Fratercula arctica</i>	T	Ringtrast <i>Turdus torquatus</i>
R	Tamduva <i>Columba livia</i>	H	Koltrast <i>T. merula</i>
H	Skogsduva <i>C. oenas</i>	R ^h	Björktrast <i>T. pilaris</i>
		R ^h	Taltrast <i>T. philomelus</i>

Dnr 511-6026-03

R	Rödvingetrast <i>T. musicus</i>	T	Rödhuvad törnskata <i>L. senator</i>
R	Dubbeltrast <i>T. viscivorus</i>	T	Rostgumpad törnskata <i>L. schach</i>
T	Gräshoppsångare <i>Locustella naevia</i>	T	Nötskrika <i>Garrulus glandarius</i>
T	Flodsångare <i>L. fluviatilis</i>	T	Skata <i>Pica pica</i>
T	Vassångare <i>L. luscinoides</i>	T	Nötkräka <i>Nucifraga caryocatactes</i>
R	Sävsångare <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	R ^h	Kaja <i>Corvus monedula</i>
H	Kärrensångare <i>A. palustris</i>	R	Råka <i>C. frugilegus</i>
T	Busksångare <i>A. dumetorum</i>	H	Kräka <i>C. corone</i>
R	Rörsångare <i>A. scirpaceus</i>	H	Korp <i>C. corax</i>
T	Trastsångare <i>A. arundinaceus</i>	H	Stare <i>Sturnus vulgaris</i>
H	Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>	T ^h	Gräsparv <i>Passer domesticus</i>
H	Höksångare <i>Sylvia nisoria</i>	T	Pilfink <i>P. montanus</i>
H	Ärtsångare <i>S. curruca</i>	H	Bofink <i>Fringilla coelebs</i>
H	Törnsångare <i>S. communis</i>	R	Bergfink <i>F. montifringilla</i>
H	Trädgårdssångare <i>S. borin</i>	T	Gulhämpling <i>Serinus serinus</i>
H	Svarthätta <i>S. atricapilla</i>	H	Grönfink <i>Carduelis chloris</i>
R ^h	Lundsångare <i>Phylloscopus trochiloides</i>	R	Steglits <i>C. carduelis</i>
H	Grönsångare <i>P. sibilatrix</i>	R	Grönsiska <i>C. spinus</i>
R ^h	Gransångare <i>P. collybita</i>	H	Hämpling <i>C. cannabina</i>
H	Lövsångare <i>P. trochilus</i>	R	Vinterhämpling <i>C. flavirostris</i>
R	Kungsfågel <i>Regulus regulus</i>	R ^h	Gräsiska <i>C. flammea</i>
T	Brandkronad kungsfågel <i>R. ignicapillus</i>	T	Snösiska <i>C. bornemanni</i>
H	Grå flugsnappare <i>Muscicapa striata</i>	T	Bändelkorsnäbb <i>Loxia leucoptera</i>
R ^h	Mindre flugsnappare <i>Ficedula parva</i>	R	Mindre korsnäbb <i>L. curvirostra</i>
R	Halsbandsflugsnappare <i>F. albicollis</i>	T	Större korsnäbb <i>L. pytyopsittacus</i>
R ^h	Svartvit flugsnappare <i>F. hypoleuca</i>	H	Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>
T	Skäggmes <i>Panurus biarmicus</i>	R	Domherre <i>Pyrrhula pyrrhula</i>
T	Stjärtmes <i>Aegithalos caudatus</i>	R	Stenknäck <i>Coccothraustes coccothraustes</i>
T	Svartmes <i>Parus ater</i>	R	Lappsparv <i>Calcarius lapponicus</i>
H	Blåmes <i>P. caeruleus</i>	R	Snösparv <i>Plectrophenax nivalis</i>
H	Talgoxe <i>P. major</i>	H	Gulsparv <i>Emberiza citrinella</i>
T	Nötväcka <i>Sitta europaea</i>	R	Ortolansparv <i>E. hortulana</i>
R	Trädkrypare <i>Certhia familiaris</i>	T	Videsparv <i>E. rustica</i>
T	Pungmes <i>Remiz pendulinus</i>	T	Dvärgsparv <i>E. pusilla</i>
T	Sommargylling <i>Oriolus oriolus</i>	T	Gyllensparv <i>E. aureola</i>
H	Törnskata <i>Lanius collurio</i>	R	Sävsparv <i>E. schoeniclus</i>
T	Svartpannad törnskata <i>L. minor</i>	T	Kornsparv <i>Miliaria calandra</i>
R	Varfågel <i>L. excubitor</i>		

Rödlistade arter på Stora Karlsö

Kärlväxter

Art	Kategori
Våradonis	NT, Missgynnad
Östkustarv	VU, Sårbar
Stenmalört	NT, Missgynnad
Paddfot	NT, Missgynnad
Flockarun	VU, Sårbar
Gotlandsnunneört	VU, Sårbar
Alvaroxbär	NT, Missgynnad
Hjärtstilla	NT, Missgynnad
Gullborste	NT, Missgynnad
Blå sminkrot	EN, Starkt hotad
Sammetsbockrot	EN, Starkt hotad
Karlsösallat	VU, Sårbar
Hylsnejlika	VU, Sårbar
Alvarglim	NT, Missgynnad
Toppjungfrulin	NT, Missgynnad
Avarönn	NT, Missgynnad
Alvarveronika	VU, Sårbar

Mossor, svampar och lavar

Art	Kategori
Stäppskruvmossa	VU, Sårbar
Grov gulmossa	NT, Missgynnad
Sandnäbbmossa	VU, Sårbar
Kalkspåmossa	NT, Missgynnad
Klotpottia	NT, Missgynnad
Murlansmossa	VU, Sårbar
Trubblansmossa	NT, Missgynnad
Pälsticka	NT, Missgynnad
Stjälkröksvamp	NT, Missgynnad
Stäppröksvamp	VU, Sårbar
Dvärgjordstjärna	NT, Missgynnad
Mörk lundlav	EN, Starkt hotad
Liten lundlav	VU, Sårbar

Dnr 511-6026-03

Art	Kategori
Guldorangelav	NT, Missgynnad
Alléorangelav	VU, Sårbar
Kraterorangelav	VU, Sårbar
Grå jordlav	EN, Starkt hotad
Liten kalkkollav	VU, Sårbar
Parknål	VU, Sårbar
Gul dropplav	NT, Missgynnad
Storporig kraterlav	VU, Sårbar
Liten kraterlav	VU, Sårbar
Sydlig halmlav	NT, Missgynnad
Orangepudrad klotterlav	NT, Missgynnad
Stiftklotterlav	VU, Sårbar
Stor stjärnfruktav	VU, Sårbar
Röd guldsxivlav	EN, Starkt hotad
Grå skärelav	NT, Missgynnad
Skriftskärelav	EN, Starkt hotad

Fåglar

Art	Kategori
Roskarl	NT, Missgynnad
Tobisgrissla	VU, Sårbar
Skogsduva	VU, Sårbar
Silltrut, rasen <i>L. f. fuscus</i>	EN, Starkt hotad
Svärta	NT, Missgynnad
Lundsångare	NT, Missgynnad
Småtärna	VU, Sårbar
Höksångare	NT, Missgynnad

Insekter och andra ryggradslösa djur

Art	Kategori
Trögmyra	NT, Missgynnad
Allmän ängssmygare	NT, Missgynnad
Svartfläckig blåvinge	VU, Sårbar
Liten blåvinge	NT, Missgynnad
Brungult nässel fly	NT, Missgynnad
Flenörtskapuschongfly	VU, Sårbar

Dnr 511-6026-03

Art	Kategori
Snedstreckad fältmätare	NT, Missgynnad
Piltecknad fältmätare	NT, Missgynnad
Allmän metallvingesvärmare	NT, Missgynnad
Svartbräkenmal	NT, Missgynnad
Hålträdsvampmal	EN, Starkt hotad
Vitpunkterad plattmal	NT, Missgynnad
Rödanlupen nyponhöstvecklare	NT, Missgynnad
Fältväddfjädermått	NT, Missgynnad
Vårtordyvel	NT, Missgynnad
Rakhorndyvel	NT, Missgynnad
Oval frölöpare	NT, Missgynnad
Azurlöpare	NT, Missgynnad
Större linjordloppa	NT, Missgynnad
Veidejordloppa	DD, Kunskapsbrist
Tandpuppsnäcka	NT, Missgynnad
Knölläppad spolsnäcka	VU, Sårbar

FÅGELOBSEVATIONER PÅ STORA KARLSÖ

Bilaga 6

År: _____ Månad: _____ Rapportör(er): _____

Ange om möjligt antal observerade individer av respektive art. Om detta inte är möjligt, markera med ett "x" att arten har observerats den aktuella dagen. Snarast efter månadens slut skall den ifyllda artlistan sändas in till Länsstyrelsen, 621 85 Visby. Länsstyrelsen återsänder en kopia till Stora Karlsö

Datum

Fågelart	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Smålom																															
Storlom																															
Skäggdopping																															
Gråhakedopping																															
Svarthakedopping																															
Storskarv																															
Gråhäger																															
Knölsvan																															
Mindre sångsvan																															
Sångsvan																															
Sädgås																															
Bläsgås																															
Grågås																															
Kanadagås																															
Vitkindad gås																															
Prutgås																															
Gravand																															
Bläsand																															
Snatterand																															
Kricka																															
Gräsand																															
Stjärtand																															
Årta																															
Skedand																															
Brunand																															
Vigg																															
Bergand																															
Ejder																															
Alfågel																															
Sjörre																															
Svärta																															
Knipa																															
Salskrake																															
Småskrake																															
Storskrake																															
Bivråk																															
Havsörn																															
Brun kärrhök																															
Blå kärrhök																															
Duvhök																															
Sparvhök																															
Ormvråk																															
Fjällvråk																															
Kungsörn																															
Fiskgjuse																															
Tornfalk																															
Aftonfalk																															
Stenfalk																															
Lärkfalk																															

FÅGELOBSERVATIONER PÅ STORA KARLSÖ

Bilaga 6

Fågelart	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
Pilgrimsfalk																																
Vattenrall																																
Kornknarr																																
Rörhöna																																
Sothöna																																
Trana																																
Strandskata																																
Skärfläcka																																
Mindre strandpipare																																
Större strandpipare																																
Ljungpipare																																
Kustpipare																																
Tofsvipa																																
Kustsnäppa																																
Sandlöpare																																
Småsnäppa																																
Mosnäppa																																
Spovsnäppa																																
Skärsnäppa																																
Kärnsnäppa																																
Brushane																																
Dvärgbeckasin																																
Enkelbeckasin																																
Morkulla																																
Myrspov																																
Småspov																																
Storspov																																
Svartsnäppa																																
Rödbena																																
Gluttsnäppa																																
Skogssnäppa																																
Grönbena																																
Drillsnäppa																																
Roskarl																																
Labb																																
Dvärgmås																																
Skrattmås																																
Fiskmås																																
Silltrut																																
Gråtrut																																
Havstrut																																
Skräntärna																																
Kentsk tärna																																
Fisktärna																																
Silvertärna																																
Småtärna																																
Svarttärna																																
Sillgrissla																																
Tordmule																																
Tobisgrissla																																
Tamduva																																
Skogsduva																																
Ringduva																																
Turkduva																																
Turturduva																																

FÅGELOBSERVATIONER PÅ STORA KARLSÖ

Bilaga 6

Fågelart	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Gök																															
Hornuggla																															
Jorduggla																															
Nattskärra																															
Tornseglare																															
Härfågel																															
Göktyta																															
Större hackspett																															
Trädlärka																															
Sånglärka																															
Backsvala																															
Ladusvala																															
Hussvala																															
Trädpiplärka																															
Ängsplärka																															
Rödstrupig piplärka																															
Skärpiplärka																															
Gulärta																															
Sädesärta																															
Sidensvans																															
Strömstare																															
Gårdsmyg																															
Järnsparv																															
Rödhake																															
Näktergal																															
Blåhake																															
Svart röstjärt																															
Röstjärt																															
Buskskvätta																															
Stenskvätta																															
Ringtrast																															
Koltrast																															
Björktrast																															
Taltrast																															
Rödvingetrast																															
Dubbeltrast																															
Gråshoppångare																															
Flodsångare																															
Sävsångare																															
Kärrsångare																															
Rörsångare																															
Härmsångare																															
Höksångare																															
Ärtsångare																															
Törnsångare																															
Trädgårdssångare																															
Svarthätta																															
Lundsångare																															
Grönsångare																															
Gransångare																															
Lövsångare																															
Kungsfågel																															
Grå flugsnappare																															
Mindre flugsn.																															
Halsbandsflugsn.																															

Sjöfågelinventering – Stora Karlsö

Bilaga 7

Datum:	Tidpunkt:
Väder:	
Inventeringen utförd av:	

Art	Område							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Ejder, par								
Ejder, hanar*								
Ejder, honor*								
Svärta, par								
Svärta, hanar*								
Svärta, honor*								
Småskrake, par								
Småskrake, hanar*								
Småskrake, honor*								
Storskrake, par								
Storskrake, hanar*								
Storskrake, honor*								
Gravand, par								
Gravand, hanar*								
Gräsand, par								
Gräsand, hanar*								
Grågås, par								
Grågås, övriga*								
Knölsvan, par								
Knölsvan, övriga*								
Storskarv								
Tobisgrissla								

* Fåglar som ej uppenbart håller ihop i par med individ av motsatt kön

Anvisningar

Inventering utförs ungefär (beroende på vädret) var 14:e dag med början omkring den 15 april. Räkningen utförs på morgonen med start cirka en timme efter solens uppgång. (Om man räknar senare på dagen, ligger vissa arter för långt ut från land.)

Räkning utförs endast under goda väderbetingelser, d.v.s. god sikt och svag vind.

Räkna endast fåglar som ligger i närheten av ön, d.v.s. inom ett avstånd av ca 500 m från stranden.

Börja räkna i Hien (område 1) och *gå medsols*. Bäst utsikt har man från klintkanterna, och därifrån skrämmer man heller inte upp så mycket fågel. (Observera att inventeringen skall utföras av en person eller en liten, väl sammanhållen grupp personer. Om man är flera grupper ökar risken för dubbelräkning av uppskrämda fåglar betydligt.) Bara vid Svarthällar behöver man gå nära stranden på ett par ställen.

Ifyllt originalprotokoll sänds snarast till länsstyrelsen i Gotlands län, naturvårdsfunktionen, 621 85 Visby. Länsstyrelsen återsänder en kopia till Stora Karlsö.

Områdesindelning

